

ZAISTENIE OSÔB V TRESTNOM KONANÍ

JUDr. František Mozner

(Pezinok, 19. september 2016)

Dohovor o ochrane ľudských práv a slobôd

Čl. 5

Právo na slobodu a bezpečnosť

(1) Každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

...

c) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní

...

(2) Každý, kto je zatknutý, musí byť oboznámený bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, s dôvodmi svojho zatknutia a s každým obvinením proti nemu.

(3) Každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

(4) Každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie nezákonné.

Lutsenko proti Ukrajine (3. júl 2012)

Právo na slobodu a osobnú bezpečnosť, ktoré zakotvuje čl. 5 Dohovoru, má primárne miesto v rámci demokratickej spoločnosti.

Taxatívne vymedzené prípady, v ktorých môže dôjsť k zbaveniu jednotlivca slobody, musia byť podľa štrasburskej judikatúry vykladané úzko (Khayredinov proti Ukrajine, ods. 26).

Svojvoľné zbavenie slobody nemôže byť nikdy v súlade s čl. 5 ods. 1 Dohovoru. Pojem "svojvoľne" je v tomto kontexte významovo širokým pojmom a neobmedzuje sa iba na nesúlad s vnútroštátnym právom. V dôsledku toho zbavenie slobody, ktoré je v súlade s vnútroštátnym právom, môže byť naďalej považované za svojvoľné, najmä ak orgány konali podvodne či v zlej viere (Mooren proti Nemecku, ods. 72, ods. 77 a ods. 78), alebo keď zbavenie slobody nebolo vzhľadom na okolnosti nevyhnutné (Nešťák proti Slovensku, ods. 74).

Knebl proti Českej republike (28. október 2010)

K námietke nedostatočných dôvodov väzby Súd konštatoval, že podozrenie zo spáchania trestného činu existovalo ako v čase zatknutia, tak po celú dobu väzby.

Súd ďalej konštatoval, že závery vnútroštátnych súdov o nutnosti ponechania vo väzbe sa opierali o konkrétne konanie sťažovateľa, boli relevantné a dostatočné a vzhľadom k množstvu rozhodnutí, ktoré súdy vydali, im nemožno vytýkať, že sa v odôvodneniach svojich rozhodnutí v niektorých prípadoch opakovali.

Sťažovateľovi hrozil vysoký trest odňatia slobody, spáchal dané skutky v skúšobnej dobe, určitý čas pracoval v zahraničí, kde si zachoval rad kontaktov. Nebezpečenstvo úteku tak nemohlo úplne zaniknúť ani s plynutím času a obava, že sťažovateľ utečie, preto bola odôvodnená po celú dobu väzby. Sťažovateľ bol navyše už pre obdobnú trestnú činnosť odsúdený, táto predstavovala pre neho zdroj príjmov a počas skúšobnej doby ju opakoval. Aj obava, že bude trestnú činnosť opakovať, bola teda podľa Súdu dôvodná po celú dobu trvania väzby a znemožňovala jej nahradenie miernejším opatrením.

Celková dĺžka väzby síce bola dlhá, Súd však nezistil, že by tomu tak bolo preto, že by vnútroštátne orgány nepostupovali s náležitou starostlivosťou. Podľa Súdu bola jej dĺžka

odôvodnená zložitost'ou vyšetrovania, prístupom spoluobvinených a v neposlednom rade do určitej miery i konaním sťažovateľa, ktorý podal odvolanie (sťažnosť) proti všetkým vydaným rozhodnutiam o jeho väzbe a vzniesol niekoľko námietok zaujatosti. K porušeniu čl. 5 ods. 3 Dohovoru preto nedošlo.

Lexa proti Slovenskej republike (5. január 2010)

Sťažovateľ nebol postavený pred súd, keďže prokuratúra v roku 2006 dospela k záveru, že skutok, pre ktorý sa trestné stíhanie viedlo, sa nestal.

To však nevyhnutne neznamená, že podozrenie proti sťažovateľovi bolo neopodstatnené v čase, kedy bol vzatý do väzby, alebo že účel jeho väzby nebol v súlade s článkom 5 ods. 1 písm. c) z iných dôvodov. Existencia takéhoto účelu musí byť posudzovaná nezávisle od jeho dosiahnutia a písmeno c) článku 5 ods. 1 nepredpokladá, že polícia musí získať dostatočné dôkazy na podanie obžaloby už v momente zadržania alebo v čase držania sťažovateľa vo väzbe.

Rosselet – Christ proti Slovenskej republike (26. október 2010)

Súd po preskúmaní konkrétnych okolností prípadu konštatoval, že vnútroštátne orgány nepostupovali v prípade s osobitným urýchlením. V tomto ohľade Súd poukázal na viaceré nedostatky v spôsobe, akým orgány postupovali v prípravnom štádiu konania, kedy bola sťažovateľka pozbavená slobody. Konkrétne vytkol vnútroštátnym orgánom, že dôkaz vypočutím predstaviťa British Bank sa vyšetrovacie orgány rozhodli získať až v januári 2010 napriek tomu, že bol jednoznačne významný pre určenie, či bolo alebo nebolo podozrenie voči sťažovateľke dôvodné a následne, či existovali relevantné dôvody na jej vyšetrovanie a pokračujúcu väzbu. V tomto ohľade Súd poukázal na to, že uvedený dôkaz už mohol byť vykonaný v prípravnom konaní. Ďalej Súd zdôraznil, že medzi májom a decembrom 2004 vyšetrovacie orgány čakali na odpoveď španielskych orgánov bez toho, aby vykonali akýkoľvek ďalší procesný úkon.

Súd *inter alia* zdôraznil, že vyšetrovacie orgány sú povinné zabezpečiť trestné stíhanie tak, aby nedochádzalo k zbytočným priet'ahom. So zreteľom na zistené skutočnosti Súd konštatoval, že došlo k porušeniu článku 5 ods. 3 Dohovoru.

Michalko proti Slovenskej republike (21. december 2010)

Súd konštatoval, že došlo k porušeniu článku 5 ods. 3 Dohovoru z dôvodu, že rozhodnutia vnútroštátnych súdov o sťažovateľovej väzbe neboli dostatočne odôvodnené. V tomto ohľade Súd vytkol všeobecnému súdu, že na sťažovateľov argument o vedenom trestnom stíhaní a vznesenom obvinení voči nemu pre trestný čin skrátania dane neposkytol konkrétnu odpoveď, a že poukázal len na predtým zaistené dôkazy a dokumenty v trestnom spise.

Petrov proti Slovenskej republike (2. december 2014)

Súd konštatoval porušenie článku 5 ods. 3 Dohovoru z dôvodu, že vnútroštátne sudy neuviedli vo svojich rozhodnutiach dostatočné a relevantné dôvody, ktoré by odôvodňovali ďalšiu väzbu sťažovateľa v napadnutom konaní.

V tejto súvislosti vnútroštátnym súdom vytkol, že sa odvolávali na závažnosť činu a hroziaci trest, čo nemožno považovať za dostatočné odôvodnenie väzobného dôvodu spočívajúceho v obave z úteku. Okrem toho sa krajský súd vôbec nezaoberal konkrétnym argumentom sťažovateľa, uvedeným v jeho sťažnosti.

Krejčíř proti Českej republike (29. marec 2009)

Sťažovateľ namietal (okrem iného), že § 73 a § 73a Tr. por. ČR, ktoré znemožňujú nahradenie kolúznej väzby zárukou, dohľadom, sľubom alebo peňažnou zárukou, sú v rozpore s čl. 5 ods. 3 Dohovoru.

Súd Konštatoval, že z jeho predchádzajúcej judikatúry vyplýva, že v rozpore s čl. 5 ods. 3 Dohovoru je iba to, ak právne predpisy vylúčia vopred akýkoľvek súdny prieskum väzby a teda i možnosť domôcť sa v priebehu trestného konania prepustenia na peňažnú záruku (S. B. C. proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok z 19. júna 2001, sťažnosť č. 39360/98, a Boicenco proti Moldavsku, rozsudok z 11. júla 2006, sťažnosť č. 41088/05). V prejednávanom prípade sa však vylúčenie súdneho prieskumu týkalo iba záruk, ktoré mali nahradiť sťažovateľovu väzbu. Súdny tak, hoci nemohli jeho väzbu nahradiť napr. peňažnou zárukou, mohli sťažovateľa prepustiť na

slobodu. Obmedzenie nahradenia väzby iným opatrením navyše trvalo len obmedzenú dobu. L porušeniu čl. 5 ods. 3 Dohovoru preto v tomto smere nedošlo.

Fešar proti Českej republike (13. november 2008)

Súd konštatoval porušenie čl. 5 ods. 3 Dohovoru, pretože vnútroštátne sudy sa počas trvania sťažovateľovej väzby nikdy nezaoberali tým, či nie je možné využiť iné záruky jeho prítomnosti na hlavnom pojednávaní, a neuvažovali, či by účel väzby nebolo možné dosiahnuť nejakým alternatívnym spôsobom predpokladaným trestným poriadkom.

Vejmola proti Českej republike (25. október 2005)

Súd pripomenul, že článok 5 ods. 4 zaručuje osobám zbaveným slobody zatknutím alebo iným spôsobom jednak právo na podanie návrhu na konanie, ktorým môžu spochybníť zákonnosť zbavenia ich slobody, jednak právo, aby po začatí takéhoto konania bolo súdom urýchlene rozhodnuté o zákonnosti ich zbavenia slobody a prepustení na slobodu, ak je zbavenie slobody nezákonné (Musiał proti Poľsku [veľký senát], č. 24557/94, ods. 43, ESLP 1999-II, a Baranowski proti Poľsku, č. 28358/95, § 68, z 28. marca 2000, ESLP 2000-III).

Dotknuté ustanovenie síce neukladá zmluvným stranám povinnosť zriadiť dva stupne súdnej sústavy pre účely prieskumu zákonnosti vzatia do väzby a žiadostí o prepustenie na slobodu, avšak štát, ktorý si taký systém zvolil, by mal v zásade priznať osobám zbaveným slobody rovnaké záruky ako v odvolacom konaní, tak v prvom stupni. Požiadavka na „urýchlené“ rozhodnutie je nesporne jednou z takýchto záruk (Singh proti Českej republike, č. 60538/00, ods. 74, z 25. januára 2005, a Navarra proti Francúzsku, rozsudok z 23. novembra 1993, séria A č. 273-B, s. 28, ods. 28).

Súd zároveň pripomenul, že vzhľadom na čl. 5 ods. 4 Dohovoru musí byť rešpektovanie práva každého, aby bolo súdom urýchlene rozhodnuté o zákonnosti jeho vzatia do väzby, posudzované vo svetle okolností daného prípadu (Sanchez-Reisse proti Švajčiarsku, rozsudok z 21. októbra 1986, séria A č. 107, s. 20, ods. 55, a R. M. D. proti Švajčiarsku, rozsudok z 26. septembra 1997, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-VI, s. 2013, ods. 42). Predovšetkým je potrebné vziať do úvahy celkový priebeh konania a rozsah, v akom možno pričítať prierahy správaniu sťažovateľa alebo jeho právnych zástupcov. Keďže však v zásade ide o slobodu jednotlivca, musí štát konať tak, aby konanie prebehlo v čo najkratšej dobe (Mayzit proti

Rusku, č. 63378/00, ods. 49, z 20. januára 2005, a Zamir proti Spojenému kráľovstvu, č. 9174/80, správa Komisie z 11. októbra 1983, Rozhodnutia a správy 40, s. 79, ods. 108).

Lehota pre urýchlené rozhodnutie v zmysle čl. 5 ods. 4 Dohovoru začína plynúť podaním sťažnosti (alebo žiadosti o prepustenie na slobodu) súdu a končí dňom doručenia rozhodnutia sťažovateľovi alebo jeho právnomu zástupcovi vzhľadom na nedostatok verejného vyhlásenia (mutatis mutandis, Koendjibarie proti Holandsku, rozsudok z 25. októbra 1990, séria A č. 185-

Lexa proti Slovenskej republike (5. január 2010)

Súd konštatoval, že konanie pred krajským súdom, ktorý preskúmaval zákonnosť sťažovateľovho vzatia do väzby, nezaručovalo rovnosť zbraní, pretože sťažovateľ nemohol primerane napádať dôvody, na ktorých sa zakladalo jeho trestné stíhanie a súvisiaca väzba. Obvinený by mal mať dostatočnú možnosť získať vedomosť o výpovediach a ďalších dôkazoch, na ktorých sa obvinenie zakladá, ako sú výsledky policajného a iného vyšetrovania, bez ohľadu na to, či je schopný poskytnúť nejaké dôvody na to, prečo sú dôkazy, ku ktorým žiada prístup, relevantné pre jeho obhajobu. So zreteľom na absenciu rovnosti zbraní Súd konštatoval, že došlo k porušeniu článku 5 ods. 4 Dohovoru.

Šutek a Štetiar proti Slovenskej republike (23. november 2010)

Konanie trvalo 36 dní, počas ktorých bola sťažnosť sťažovateľov preskúmaná súdom na jednom stupni. V tomto ohľade Súd poznamenal, že 5 dní je potrebné pričítať na ľarchu sťažovateľov, ktorí počas tohto obdobia doručovali súdu písomné dôvody k sťažnosti. Na druhej strane však vnútroštátnym orgánom vytkol, že trvalo 16 dní, kým bolo rozhodnuté o sťažnosti a ďalších 15 dní, kým bolo rozhodnutie doručené sťažovateľom prostredníctvom okresného súdu. S poukazom na svoju judikatúru vo veci Súd následne konštatoval, že došlo k porušeniu článku 5 ods. 4 Dohovoru z dôvodu nedostatku urýchleného rozhodnutia o zákonnosti vzatia sťažovateľov do väzby.

Krejčíř proti Českej republike (29. marec 2009)

Pokiaľ ide o čl. 5 ods. 4 Dohovoru, Súd pripomenul, že nie je nutné, aby vo všetkých prípadoch, kedy súd o väzbe rozhodne po vypočutí obvineného, bol obvinený vypočutý i v odvolacom konaní. V prejednávanom prípade si však mestský súd vyžiadaval od štátneho zástupcu doplnenie

spisu a v rozhodnutí o sťažnosti proti vzatiu do väzby podstatným spôsobom rozvinul a konkretizoval dôvody vzatia do väzby uvedené sudcom obvodného súdu. Za takejto situácie tak mal byť sťažovateľ mestským súdom pred prijatím rozhodnutia vypočutý. K porušeniu čl. 5 ods. 4 Dohovoru preto v tomto ohľade došlo.

K porušeniu čl. 5 ods. 4 Dohovoru došlo podľa Súdu aj preto, že vrchný súd oprel svoj záver o správnosti rozhodnutia štátneho zástupcu o ponechaní sťažovateľa vo väzbe mimo iného tiež o skutočnosti vyplývajúce zo zápisnice o výpovedi svedka, z ktorej obsahom sa sťažovateľ ani jeho právny zástupca nemohli pred vydaním rozhodnutia oboznámiť, nakoľko v tom čase ešte nebola zaradená do spisu. Vrchný súd navyše vo veci nekonal na verejnom zasadnutí a to napriek tomu, že od posledného výsluchu sťažovateľa uplynulo niekoľko mesiacov.

Gál proti Slovenskej republike (30. november 2010)

Dĺžku konania o zákonnosti vzatia sťažovateľov do väzby je potrebné posudzovať v celku. Konanie o sťažnosti sťažovateľa proti rozhodnutiu o vzatí do väzby trvalo celkovo 46 dní, z čoho 12 dní trvalo písomné vyhotovenie rozhodnutia krajským súdom a ďalších 28 dní, kým bolo rozhodnutie pánovi Gálovi doručené prostredníctvom okresného súdu. S poukazom na svoju judikatúru vo veci Súd následne konštatoval, že došlo k porušeniu článku 5 ods. 4 Dohovoru z dôvodu nedostatku urýchleného rozhodnutia o zákonnosti vzatia sťažovateľa do väzby.

Michalko proti Slovenskej republike (21. decembra 2010)

Súd konštatoval aj porušenie článku 5 ods. 4 Dohovoru z dôvodu, že vnútroštátne súdy nerozhodli urýchlene o zákonnosti jeho väzby. V tomto ohľade Súd vytkol vnútroštátnym orgánom, že konanie o sťažnosti sťažovateľa proti vzatiu do väzby trvalo až 70 dní. Hoci obdobie 13 dní bolo potrebné pričítať aj na vrub sťažovateľa, ktorý doručoval súdu písomné dôvody sťažnosti, trvalo ďalších 17 dní, kým krajský súd rozhodol o sťažnosti a ďalších 35 dní, kým okresný súd doručil rozhodnutie sťažovateľovi.

Zároveň Súd konštatoval aj porušenie článku 5 ods. 4 Dohovoru z dôvodu, že pri rozhodovaní o zákonnosti sťažovateľovej väzby neboli dodržané procesné záruky, pričom v tomto ohľade Súd poukázal predovšetkým na absentujúci princíp rovnosti zbraní. Súd dospel k záveru, že na

sťažovateľa bolo uvalené neprimerané bremeno v dôsledku skutočnosti, že podľa názoru vnútroštátnych súdov bolo predovšetkým povinnosťou sťažovateľa preukázať, že nebolo vedené proti nemu trestné stíhanie pre trestný čin skrátenia dane naproti opačnému tvrdeniu prokurátora.

Osváthová proti Slovenskej republike (21. december 2010)

Súd konštatoval, že vnútroštátne súdy nerozhodli urýchlene o zákonnosti sťažovateľkinej väzby. V tomto ohľade Súd vytkol vnútroštátnym orgánom, že konanie o sťažnosti sťažovateľky proti rozhodnutiu o vzatí do väzby trvalo 38 dní, kým krajský súd rozhodol o sťažnosti a ďalších 49 dní trvalo, kým okresný súd doručil rozhodnutie krajského súdu jej právnenému zástupcovi, vzhľadom na to, že sťažovateľke sa ho opakovane nepodarilo doručiť.

Ďalej Súd zdôraznil, že hoci bola sťažovateľka z väzby prepustená v ten istý deň, ako krajský súd rozhodol o sťažnosti proti rozhodnutiu o vzatí do väzby, osoba vo väzbe má legitímny záujem dozvedieť sa dôvody ukončenia svojej väzby. Po preskúmaní konkrétnych okolností prípadu Súd uviedol, že dobu, počas ktorej okresný súd doručoval písomnú verziu rozhodnutia, nebolo možné pričítať len na vrub sťažovateľky, nakoľko v konaní o sťažnosti proti rozhodnutiu o väzbe zistil prietľahy predstavujúce minimálne 19 dní. Zo zreteľom na zistené skutočnosti a s poukazom na svoju judikatúru vo veci Súd dospel k záveru, že došlo k porušeniu článku 5 ods. 4 Dohovoru.

AYDEMIR proti Slovenskej republike (8. február 2011)

Súd konštatoval, že došlo k porušeniu článku 5 ods. 4 Dohovoru z dôvodu, že bolo porušené právo sťažovateľa na konanie, prostredníctvom ktorého by mohlo byť rozhodnuté o zákonnosti jeho väzby.

V tomto ohľade Súd poznamenal, že sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu o vzatí do väzby bola krajským súdom zamietnutá a následne ústavný súd nálezom z februára 2006 zrušil rozhodnutie krajského súdu z dôvodu, že neboli dodržané procesné požiadavky v konaní, ktoré mu predchádzalo. V tomto ohľade Súd vytkol vnútroštátnym orgánom, že nič nasvedčovalo tomu, že by po zrušení rozhodnutia krajského súdu bola sťažnosť sťažovateľa opäť preskúmaná, keďže sťažovateľ bol medzičasom z väzby prepustený. V kontexte zisteného

porušenia Súd zároveň konštatoval aj porušenie článku 5 ods. 5 Dohovoru, keď dospel k záveru, že sťažovateľ nemal k dispozícii vo vzťahu k zistenému porušeniu článku 5 ods. 4 Dohovoru vymožiteľné právo na odškodnenie.

Michalák proti Slovenskej republike (8. február 2011)

Súd konštatoval, že došlo k porušeniu článku 5 ods. 4 Dohovoru z dôvodu, že pred vypočutím sťažovateľa v súvislosti s jeho vzatím do väzby, mu bolo odopreté poradiť sa so svojím obhajcom a neskôr mu bolo umožnená len krátka 10- minútová porada. Jeho obhajcovi bol tiež opakovane odopretý prístup k spisu, v kontexte čoho ústavný súd aj konštatoval porušenie sťažovateľových práv.

Okrem toho Súd konštatoval porušenie článku 5 ods. 4 Dohovoru z dôvodu, že vnútroštátne súdy nerozhodli urýchlene o zákonnosti vzatia sťažovateľa do väzby, ako aj o druhom návrhu prokurátora na predĺženie väzby posudzovaného v spojitosti s treťou žiadosťou sťažovateľa o prepustenie z väzby. V tomto ohľade Súd vytkol vnútroštátnym orgánom, že konanie o sťažnosti sťažovateľa proti rozhodnutiu o vzatí do väzby trvalo celkovo 45 dní a konanie o druhom návrhu prokurátora na predĺženie väzby sťažovateľa a tretej žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, o ktorých súdy rozhodovali spoločne, trvalo 78 dní. V tejto súvislosti poukázal Súd nielen na neprimerane dlhé obdobie, ktoré potrebovali vnútroštátne súdy na prijatie individuálnych rozhodnutí, ale aj na neprimerane dlhé obdobie, počas ktorého boli prijaté uznesenia doručované sťažovateľovi (v prvom prípade 18 dní a v druhom prípade 20 dní).

Karlin proti Slovenskej republike (28. jún 2011)

Súd konštatoval, že došlo k porušeniu čl. 5 ods. 4 Dohovoru z dôvodu, že vnútroštátne súdy nerozhodli urýchlene o sťažovateľovej žiadosti o prepustenie z väzby, vrátane konania o sťažnosti proti rozhodnutiu, ktorým bola jeho žiadosť o prepustenie z väzby zamietnutá.

Konkrétne Súd vytkol vnútroštátnym orgánom, že napadnuté konanie trvalo celkovo 44 dní, z čoho obdobie pričítateľné súdom predstavovalo najmenej 41 dní. V tomto ohľade poukázal na to, že okresnému súdu trvalo 18 dní, kým rozhodol o žiadosti o prepustenie z väzby a ďalších 6

dní, kým bolo rozhodnutie doručené sťažovateľovi. Taktiež poukázal na to, že krajskému súdu trvalo 17 dní, kým rozhodol o sťažnosti a ďalších 5 dní, kým doručil rozhodnutie sťažovateľovi.

Černák proti Slovenskej republike (17. decembra 2013)

Súd konštatoval, že čo sa týka sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby z 2. februára 2007 a sťažnosti proti rozhodnutiu o predĺžení väzby z 10. júla 2007, sťažovateľovi bolo odopreté konanie na preskúmanie zákonnosti jeho väzby v zmysle článku 5 ods. 4 Dohovoru.

Súd vnútroštátnym orgánom vytkol, že čas a prostriedky poskytnuté obhajcom sťažovateľa na prípravu jeho obhajoby boli značne obmedzené a poukázal na to, že obhajcovia sťažovateľa boli predvolaní na vypočutie o väzbe sťažovateľa len niekoľko hodín vopred napriek značnej vzdialenosti medzi sídlom súdu a ich pôsobiskom, pričom kópia európskeho zatýkacieho rozkazu im bola doručená priamo na súde a bolo im umožnené nahliadnuť do spisu a poradiť sa so sťažovateľom len po dobu približne 20 minút. Tiež poukázal na to, že sťažovateľ predložil 7. februára 2007 písomný sľub, že v prípade prepustenia na slobodu bude žiť v súlade so zákonom a nebude sa vyhýbať účelu trestného konania, o ktorom však nebolo rozhodnuté.

Berúc do úvahy zložitú otázku vo vzťahu k aplikácii zásady špeciality, ako aj skutočnosť, že všetky napadnuté rozhodnutia, s výnimkou uznesenia o vzatí do väzby, boli prijaté na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa alebo jeho obhajcu, Súd považoval za vhodné, aby v konaní o následnej sťažnosti proti rozhodnutiu o predĺžení jeho väzby bol sťažovateľ osobne vypočutý.

Ďalej Súd poukázal na to, že zápisnica z vypočutia sťažovateľa z 2. februára 2007 neobsahovala žiadne odôvodnenie rozhodnutia o vzatí sťažovateľa do väzby, a teda sťažovateľ prirodzene očakával doručenie písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia, čo by mu umožnilo účinne ho napadnúť. Súd v tejto súvislosti uviedol, že sťažovateľova sťažnosť proti väzbe bola degradovaná len na formálny prostriedok nápravy, keďže ani uznesenie o vzatí do väzby, ani sťažnosť prokuratúry mu neboli doručené pred rozhodovaním o jeho ústnej sťažnosti proti väzbe.

Napokon Súd poznamenal, že žiaden z vnútroštátnych súdov v konaní o väzbe a v konaní o predĺžení väzby nezaujal postoj k argumentu sťažovateľa, týkajúcemu sa zákonnosti jeho väzby

v kontexte zásady špeciality. Súd na základe uvedeného dospel k záveru, že došlo k porušeniu článku 5 ods. 4 Dohovoru.

Petrov proti Slovenskej republike (2. december 2014)

Súd konštatoval, že nedošlo k porušeniu článku 5 ods. 4 Dohovoru, keď nepovažoval za potrebné osobné vypočutie sťažovateľa v konaní pred krajským súdom.

V tejto súvislosti prihliadol na relevantnú právnu úpravu a vnútroštátnu prax v Slovenskej republike, ako aj na skutočnosť, že okresný súd vypočul sťažovateľa na prvom stupni, sťažovateľ uviedol v sťažnosti proti prvostupňovému rozhodnutiu v podstate rovnaké argumenty ako vo svojej žiadosti o prepustenie z väzby, pričom uplynul relatívne krátky čas medzi jeho jednotlivými podaniami. Tiež zohľadnil, že rozhodnutie sa netýkalo zmeny väzobných dôvodov, a že bola dodržaná rovnosť zbraní medzi stranami.

Maslák proti Slovenskej republike (28. apríl 2015)

Súd poznamenal, že posudzované obdobie rozhodovania špeciálneho súdu a najvyššieho súdu trvalo 3 mesiace a 8 dní na dvoch stupňoch konania, hoci väzobná vec nebola osobitne zložitá. Napriek určitým prieťahom pričítateľným sťažovateľovi Súd s poukazom na svoju judikatúru dospel k záveru, že o sťažovateľovej väzbe nebolo rozhodnuté urýchlene, a teda došlo k porušeniu článku 5 ods. 4 Dohovoru.

Yegorov proti Slovenskej republike (2. jún 2015)

Súd poukázal na to, že sťažovateľ ihneď po ústnom vyhlásení uznesenia o vzatí do väzby 16. júla 2010 podal ústne do zápisnice sťažnosť s tým, že jej dôvody doplní po doručení písomného vyhotovenia uznesenia. V trojdňovej zákonnej lehote sťažovateľ zaslal súdu písomné podanie, v ktorom uviedol dôvody sťažnosti, avšak okresný súd toto podanie pravdepodobne nepredložil krajskému súdu. Po doručení písomného vyhotovenia uznesenia o vzatí do väzby sťažovateľ zaslal ďalšie vyjadrenie, ktoré bolo okresnému súdu doručené v deň, keď krajský súd sťažnosť zamietol, pričom konštatoval, že sťažovateľ neuviedol žiadne dôvody ku svojej sťažnosti.

Vnútroštátne súdy úplne prehliadli písomné podania sťažovateľa a tým bola jeho sťažnosť bezdôvodne degradovaná na čisto formálny prostriedok nápravy. Súd preto dospel k záveru, že konanie o sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby nespĺňalo požiadavky vyplývajúce z Dohovoru a konštatoval, že došlo k porušeniu článku 5 ods. 4.

Knebl proti Českej republike (28. október 2010)

Súd konštatoval, že došlo k porušeniu čl. 5 ods. 4 Dohovoru, nakoľko súdy tak v konaní o predĺžení väzby, tak aj vo veci sťažovateľových žiadostí o prepustenie na slobodu, rozhodli v jeho neprítomnosti a bez vypočutia.

Súd pripomenul, že čl. 5 ods. 4 Dohovoru sa vzťahuje iba na konania, ktoré boli začaté návrhom sťažovateľa, a nevzťahuje sa preto na prijatie rozhodnutia o predĺžení väzby vydaného z úradnej povinnosti.

Obvinený má právo byť vypočutý ako procesná strana za účelom zistenia jeho názoru na vec a nie za účelom získania ďalšieho dôkazu.

Súd ďalej pripustil, že vzhľadom na nutnosť vyhnúť sa paralyzovaniu trestného konania, ku ktorému by mohlo dôjsť povinnosťou vypočuť obvineného vždy, keď požiada o prepustenie z väzby, ktorú možno podľa českého práva podať relatívne často, nemusí byť obvinený vypočutý v každom konaní. Musí však byť vypočutý v primeraných intervaloch, za ktorý nemožno označiť dobu jeden a pol roka, jak tomu bolo v prejednávanom prípade.

VZHĽADOM NA § 72 ODS. 2 TR. POR. NEMOŽNO UPLATNIŤ V PODMIENKACH SR

Ústava Slovenskej republiky

čl. 17

(1) Osobná sloboda sa zaručuje.

(2) Nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

(3) Obvineného alebo podozrivého z trestného činu možno zadržať len v prípadoch ustanovených zákonom. Zadržaná osoba musí byť ihneď oboznámená s dôvodmi zadržania, vypočutá a najneskôr do 48 hodín a pri trestných činoch terorizmu do 96 hodín prepustená na slobodu alebo odovzdaná súdu. Sudca musí zadržanú osobu do 48 hodín a pri obzvlášť závažných trestných činoch do 72 hodín od prevzatia vypočuť a rozhodnúť o väzbe alebo o jej prepustení na slobodu.

(4) Obvineného možno zatknúť iba na odôvodnený príkaz sudcu. Zatknutá osoba musí byť do 24 hodín odovzdaná súdu. Sudca musí zatknutú osobu do 48 hodín a pri obzvlášť závažných trestných činoch do 72 hodín od prevzatia vypočuť a rozhodnúť o väzbe alebo o jej prepustení na slobodu.

(5) Do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

I. ÚS 336/2016

Ústavný súd vo svojej judikatúre k čl. 17 ods. 2 ústavy ďalej, že vo vzťahu k väzbe obsahuje také práva, akými sú:

- právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu,
- právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná,
- právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, I. ÚS 100/04).

Z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím sudcu alebo súdu, a to nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj počas ďalšieho trvania väzby. Zákonnosť väzby je zároveň determinovaná aj skutkovými okolnosťami, ktoré by svojou podstatou mali dať ratio decidendi (nosné dôvody) na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia.

S tým úzko súvisí aj obsah základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, z ktorého vyplýva oprávnenie konkrétnej osoby na preskúmanie okolností svedčiacich pre a proti väzbe, ale zároveň aj povinnosť súdu rozhodnúť na základe konkrétnych skutočností, a nie na základe abstraktnej úvahy (obdobne III. ÚS 271/07).

Príslušná zákonná úprava obsiahnutá predovšetkým v Trestnom poriadku je tak integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 55/98).

II. ÚS 348/2016 (predmet prieskumu ÚS)

Vo vzťahu k rozhodovaniu všeobecných súdov vo väzobných veciach je daná právomoc ústavného súdu len na preskúmanie dôvodu a spôsobu obmedzenia osobnej slobody, t. j. či proti osobe, ktorá sa berie do väzby (alebo je vo väzbe),

- bolo vznesené obvinenie,
- rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami,
- väzbe rozhodoval súd,
- obvinený bol do väzby vzatý pre konkrétne skutočnosti, ktoré odôvodňujú obavu vyjadrenú v § 71 ods. 1 písm. a) až c) Trestného poriadku alebo okolnosti uvedené v odseku 2 tohto ustanovenia, a
- osoba bola vzatá a držaná vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby (II. ÚS 76/02).

Úlohou ústavného súdu je tiež sledovať, či všeobecné súdy v namietaných rozhodnutiach správne aplikujú právo, či dané rozhodnutia sú odôvodnené a či nenesú znaky arbitrárnosti vyúsťujúce do porušenia niektorého zo základných práv a slobôd (III. ÚS 271/07, II. ÚS 465/2011).

Ústavný súd preto nemôže zasahovať do skutkových a právnych záverov všeobecných súdov, ak ich z ústavného hľadiska možno pokladať za akceptovateľné a udržateľné.

Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že pri rozhodovaní o väzbe postačuje reálna hrozba, že obvinený bude konať tak, ako predpokladá už uvedený dôvod väzby [§ 71 ods. 1 písm. c) Tr. por.], ak nebude vzatý do väzby. Zákon teda nevyžaduje absolútnu istotu o naplnení dôvodu tzv. preventívnej väzby.

III. ÚS 447/2016 (dôvodnosť podozrenia)

Väzba musí byť chápaná ako výnimočný prostriedok zaistenia obvineného pre účely trestného konania v prípade zistenia skutočností ustanovených zákonom, ktoré odôvodňujú nevyhnutnosť jeho použitia v záujme včasného a náležitého objasnenia trestných činov a spravodlivého postihu ich páchatel'ov. Inými slovami, z citovaných článkov ústavy a dohovoru vyplýva, že je výsostným právom, ale aj povinnosťou všeobecného súdu skúmať všetky

okolnosti spôsobilé vyvrátiť alebo potvrdiť existenciu skutočného verejného záujmu odôvodňujúceho so zreteľom na prezumpciu neviny výnimku z pravidla rešpektovania osobnej slobody a uviesť ich v rozhodnutiach o väzbe (Tóth c. Rakúsko, 1991).

Z komentovaného znenia Dohovoru k čl. 5 ods. 1 písm. c), podľa ktorého argumentum a simili „... zbavení svobody stěžovatele nemůže být vnímáno jako svévolné, jestliže vnitrostátní soud uvedl určité důvody pro pokračování vazby, ledaže by uváděné důvody byly mimořádně lakonické a bez jakéhokoli odkazu na ustanovení zákona, které by zbavení stěžovatele svobody dovolovalo [viz *Khudoyorov proti Rusku*, rozsudek, 8. 11. 2005, č. 6847/02, § 131 a 157, srov. *Těž Miminoshvili proti Rusku*, rozsudek, 28. 6. 2011, č. 20197/03, § 69].“ (Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012.).

Ústavný súd predovšetkým zdôrazňuje, že vo vzťahu k odôvodnenosti podozrenia pri vznesení obvinenia vo svojej judikatúre opakovane uviedol, že pri rozhodovaní o väzbe postačuje dostatočne preukázať podozrenie, že obvinený spáchal skutok, ktorým naplnil znaky skutkovej podstaty príslušného trestného činu. Dôvodné podozrenie teda predpokladá existenciu faktov alebo informácií, ktoré by objektívnemu pozorovateľovi umožnili úsudok o tom, že konkrétna osoba mohla spáchať trestný čin, pričom jeho dôvodnosť závisí vždy od všetkých okolností každého konkrétneho prípadu (Fox, Cambell a Hartley c. Veľká Británia z 30. 8. 1990).

V tejto súvislosti je, naopak, potrebné zdôrazniť, že až po vznesení obvinenia sa v rozhodujúcej miere otvára priestor na dokazovanie v prípravnom konaní, v dôsledku čoho sa dôvodnosť vzneseného obvinenia postupne „odkrýva“ (t. j. buď potvrdzuje, alebo vyvracia) práve dokazovaním, tak ako to vyplýva aj z komentovaného znenia dohovoru: „*Skutečnosti, které vyvolaly podezření, nemusejí být téhož stupně jako ty, které jsou nutné k odůvodnění odsouzení nebo byť jen ke vznesení obvinění* [viz *Murray proti Spojenému království*, rozsudek velkého senátu, 28.10. 1994, č. 14310/88, § 55, srov. *těž Khodorkovskiy proti Rusku*, rozsudek, 31. 5. 2011, č. 5829/04, § 189] /... *skutečnosti, na nichž se podezření zakládá, však nemohou být stejné úrovně jako skutečnosti potřebné kodůvodnění odsouzení, nebo i k podání obžaloby, což je předmětem až další fáze trestního řízení* [*Krejčíř proti České republice*, rozsudek, 26. 3. 2009, č. 39298/04 a č. 8723/05, § 75,]“ (Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012.). Samotné dôvody

väzby podľa § 71 ods. 1 Trestného poriadku rátajú s existenciou takéhoto dokazovania počas prípravného konania (m. m. IV. ÚS 383/04, IV. ÚS 217/2013).

I. ÚS 162/2016 (dôvodnosť podozrenia)

Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že vo vzťahu k odôvodnenosti podozrenia pri vznesení obvinenia vo svojej judikatúre uviedol, že Trestný poriadok (ako zákon, na ktorý poukazuje ústava vo svojom čl. 17 ods. 2) nevyžaduje, aby existencia dôvodného podozrenia zo spáchania trestného činu bola podložená aj zodpovedajúcimi dôkazmi proti obvinenému.

NS SR 2Tost 45/2015 (dôvodnosť podozrenia)

Čo sa týka podozrenia zo spáchania žalovaného činu, je dané na základe vykonaných dôkazov v rovine rozumnej pravdepodobnosti, resp. podozrenie zo spáchania činu nepominulo - to je potrebné konštatovať len rámcovo vo vzťahu ku väzobnému stíhaniu, nakoľko z hľadiska dokazovania viny v súdnom konaní nemôže súd participovať na unesení dôkazného bremena prokurátorom a po podaní obžaloby ide o kardinálnu otázku.

I. ÚS 35/2016 (pretrvávajúce podozrenie po zrušení I. st. rozsudku)

Samotné zrušenie rozsudku okresného súdu a jeho vrátenie na doplnenie dokazovania a rozhodnutie vo veci nemôže podľa názoru ústavného súdu samo osebe postačovať ako dôkaz oslabenia dôvodného podozrenia v miere, ktorá by viedla automaticky ku konštatovaniu záveru o nenaplnení materiálnych podmienok väzby u sťažovateľa, obzvlášť v tomto prípade, keď krajský súd v uznesení jasne hovorí o existencii dvoch skupín dôkazov navzájom si odporujúcich, t. j. taktiež o existencii dôkazov preukazujúcich vinu sťažovateľa. K oslabeniu dôvodného podozrenia by došlo jedine v prípade, pokiaľ by ďalšie dokazovanie podstatným spôsobom narušilo vierohodnosť dôkazov preukazujúcich vinu sťažovateľa. V predmetnej veci o takýto prípad ale zjavne nešlo, o čom napokon svedčí aj fakt, že v konaní v tejto veci okresný súd opätovne rozhodol rozsudkom, ktorým sťažovateľa uznal za vinného zo spáchania uvedeného skutku a odsúdil ho.

III. ÚS 29/2015 (dôvodnosť podozrenia)

Požiadavka preskúmania hmotných podmienok („substantive requirement“) znamená povinnosť preskúmať okolnosti svedčiace pre a proti väzbe a s poukazom na právne kritériá rozhodnúť, či sú dané dôvody opodstatňujúce väzbu, ako aj prepustiť osobu na slobodu, pokiaľ také dôvody neexistujú (napr. rozsudok vo veci Schiesser v. Švajčiarsko zo 4. 12. 1979, séria A, č. 34, bod 31).

Táto povinnosť zahŕňa aj preskúmanie odôvodnenosti podozrenia zo spáchania trestného činu, na základe ktorého došlo k zadržaniu, a preskúmanie, či zadržanie a následná väzba sledujú legitímny účel (Ilijkov v. Bulharsko, rozsudok z 26. 7. 2001, bod 94).

Odôvodnenosť podozrenia predpokladá existenciu skutočností alebo informácií, ktoré objektívnemu pozorovateľovi umožnia urobiť záver, že daná osoba mohla spáchať trestný čin (Michalko v. Slovenská republika, rozsudok z 21. 12. 2010, body 112 a 113). Konanie musí vykazovať znaky, ktoré v danom čase podľa platného vnútroštátneho práva napĺňa skutkovú podstatu trestného činu (rozhodnutie Lukanov v. Bulharsko z 20. 3. 1997), a musí byť jasné, o aký konkrétny trestný čin ide [rozhodnutie vo veci Berktaý c. Turecko z 1. 3. 2001 (IV. ÚS 494/2013)].

V okolnostiach veci ústavný súd považuje za podstatnú predovšetkým námietku sťažovateľa týkajúcu sa tvrdeného premlčania trestnosti činu. Skutok, pre ktorý sa vedie trestné stíhanie voči sťažovateľovi, sa mal stať v roku 1999 a voči sťažovateľovi bolo vznesené obvinenie pre trestný čin vraždy formou účastníctva 12. apríla 2013.

Ústavný súd preto skúmal, či sa najvyšší súd v namietanom uznesení o predĺžení väzby dostatočne vysporiadal s otázkou dôvodnosti podozrenia zo spáchania skutku v kontexte už uvedeného obvinenia podľa § 219 ods. 2 písm. b) a h) Trestného zákona.

Bolo predovšetkým povinnosťou špecializovaného súdu a následne najvyššieho súdu ako garantov ústavnosti a zákonnosti nariadenej väzby dôsledne sa zaoberať otázkou dôvodnosti vzneseného obvinenia a preskúmať, či vedeniu trestného stíhania nebránia zákonné prekážky. To v okolnostiach veci zahŕňalo aj preskúmanie vzneseného obvinenia zo spáchania skutku obvineným sťažovateľom podľa kvalifikovanej skutkovej podstaty podľa § 219 ods. 2 písm. b) a h) Trestného zákona, t. j. obzvlášť surovým alebo trýznivým spôsobom a v úmysle získať

majetkový prospech alebo v úmysle zakryť alebo uľahčiť iný trestný čin, alebo z inej obzvlášť zavrhnúťhodnej pohnútky.

Posúdením možného premlčania trestného stíhania so zreteľom na skutočnosť, že od času spáchania skutku, pre ktorý sa v predmetnej veci vedie trestné stíhanie, po moment vydania uznesenia o vznesení obvinenia voči sťažovateľovi uplynulo vyše 13 rokov, sa však najvyšší súd v namietanom uznesení ani v spojení s uznesením špecializovaného súdu nijako nevysporiadava.

I. ÚS 348/2016 (dôvody väzby)

Z komentovaného znenia dohovoru vyplýva, že „ESLP – *podle svých vlastních slov* [viz např. *Ignatenco*, § 79; *Khodorkovskiy proti Rusku*, rozsudek, 31. 5. 2011, č. 5829/04, § 184] – ve své judikatuře identifikoval čtyři základní důvody, které mohou odůvodňovat vazbu v trestním řízení:

- *nebezpečí útěku* [*Stögmüller proti Rakousku*, rozsudek, 10. 11. 1969, č. 1602/62, § 15],
- *riziko, že obviněný může v případě propuštění mařit výkon spravedlnosti* [*Wemhoff*, § 14] *nebo*
- *spáchat další trestné činy* [*Matznetter proti Rakousku*, rozsudek, 10. 11. 1969, č. 2178/64, § 9] *nebo*
- *způsobit narušení veřejného pořádku* [*Letellier proti Francii*, rozsudek, 26. 6. 1991, č. 12369/86, § 51]. (Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. *Evropská úmluva o lidských právech*. Komentář. 1. vydanie. .Praha : C. H. Beck, 2012. s. 515.).

Nebezpečí útěku by mělo být posuzováno s ohledem na různé faktory, zvláště ty týkající se povahy dotyčné osoby, její mravy, domov, zaměstnání, majetek, rodinné vztahy a všechny druhy vazeb k zemi, v níž je proti ní vedeno trestní stíhání [*Becciev proti Moldavsku*, rozsudek, 4. 10. 2005, č. 9190/03, § 58; *Shenoyev proti Rusku*, rozsudek, 10. 6. 2010, č. 2563/06, § 59].

Nebezpečí útěku považoval ESLP za relevantní důvod zbavení svobody, např. v těchto situacích:

- obviněný již dříve uprchl, aby se vyhnul trestnímu řízení, má četné obchodní kontakty v zahraničí a hrozí mu poměrně vysoký trest odnětí svobody [Punzelt, § 76],

- stěžovatel byl obviněn ze závažného trestného činu, za který mu hrozil vysoký trest odnětí svobody; pokud by uprchl do určitého státu a získal tamní občanství, bylo by jeho vydání do žalovaného státu k soudnímu řízení nemožné; v minulosti již byl odsouzen, měl četné kontakty v zahraničí a v žalovaném státě byl velmi zadlužen [Barfuss proti České republice, rozsudek, 31. 7. 2000, č. 35848/97, § 69],

- stěžovatel již jednou opustil zemi, ačkoli věděl, že proti němu bylo zahájeno trestní řízení a že je hledán policií, nevrátil se a neinformoval příslušné orgány o svém pobytu v zahraničí, navíc tam nehledal zaměstnání, nýbrž se pouze snažil vyhnout se trestnímu stíhání,

- kromě toho svěřil svému známému do úschovy vysokou peněžní částku, koupil automobil za použití občanského průkazu jiné osoby, opatřil si falešný cestovní pas a snažil se zjistit podrobnosti o trestním řízení proti sobě,

- vzhledem ke kvalifikaci trestného činu mu hrozil vysoký trest odnětí svobody [Český, § 79: nad těmito důvody nemohla podle ESLP převážit skutečnost, že stěžovatel a jeho rodina měli v žalovaném státě trvalé bydliště].“ (Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 515, 516 a 517).

Ústavní soud České republiky vo svojom náleze sp. zn. I. ÚS 1694/2014 z 28. júla 2014 v bode 24 judikoval, že „Ústavní soud rovněž ve svých nálezech příkladmo uvedl, které další faktory, vedle délky hrozícího trestu, jsou pro odůvodnění útěkové vazby relevantní a soudy by je měly brát v potaz. Jsou to charakter a morálka obviněného, jeho mravy, domov, zaměstnání, majetek, rodinné vztahy a všechny druhy vazeb k zemi, v níž je proti němu vedeno trestní stíhání, a kontakty v zahraničí (nález sp. zn. I. ÚS 980/14, bod 43; nález sp. zn. I. ÚS 2208/13 ze dne 11. 12. 2013, bod 34), příprava obviněného na odcestování, snaha zajistit si falešné doklady na cestu do cizího státu, delší opuštění místa bydliště a zaměstnání, zadržení obviněného na útěku přes hranice [nález sp. zn. I. ÚS 2883/13 ze dne 21. 1. 2014 (N 7/72 SbNU 93), bod 22; nález sp. zn. I. ÚS 2183/12 ze dne 22. 5. 2013 (N 91/69 SbNU 429), bod 18].“

Z ďalšieho nálezu Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 185/2014 z 10. apríla 2014 z bodu 14 vyplýva, že „V řadě svých usnesení Ústavní soud vyslovil názor, že nepravomocně uložený nepodmíněný trest, přirozeně v určité výměře, může znamenat konkrétní skutečnost odůvodňující obavu z útěku právě před takovýmto trestem; v každém případě je hrozba útěku značně zesílena (usnesení sp. zn. II. ÚS 88/01 ze dne 18. 2. 2003; usnesení sp. zn. II. ÚS 775/02 ze dne 11. 3. 2003; usnesení sp. zn. II. ÚS 3/03 ze dne 11. 3. 2003; usnesení sp. zn. III. ÚS 1577/08 ze dne 14. 8. 2008;...). Za výši nepravomocně uloženého trestu odůvodňující či značně zesilující obavu z útěku Ústavní soud považoval šest let (usnesení sp. zn. II. ÚS 88/01 ze dne 18. 2. 2003; usnesení sp. zn. II. ÚS 775/02 ze dne 11. 3. 2003; usnesení sp. zn. III. ÚS 2511/10 ze dne 30. 9. 2010), sedm let (usnesení sp. zn. II. ÚS 3/03 ze dne 11. 3. 2003), devět let (usnesení sp. zn. III. ÚS 3219/11 ze dne 16. 11. 2011) či čtrnáct let (usnesení sp. zn. III. ÚS 1577/08 ze dne 14. 8. 2008).“.

V okolnostiach sťažovateľovej väzby je potrebné poukázat' aj na názor, vyslovený napr. v náleze Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 980/2014 z 18. júna 2014, bode 37, v zmysle ktorého „... je nutno mít na paměti, jak Ústavní soud mnohokrát konstatoval, že každé rozhodování o vazbě se odehrává jen v rovině pouhé pravděpodobnosti - a nikoli jistoty - ohledně důsledků, které mohou nastat, nebude-li obviněný držen ve vazbě [nález sp. zn. I. ÚS 603/07 ze dne 7. 6. 2007 (N 95/45 SbNU 353), bod 17].“.

I. ÚS 162/2016 (úteková väzba)

ESLP považuje závažnosť obvinění a s tím spojenou závažnosť trestu, kterému obviněný čelí, za dostatečný důvod sám o sobě pouze na omezenou dobu. Poté jej standardně považuje spíše pouze za jeden z argumentů na podporu tvrzení, že vazba byla odůvodněna nebezpečím, že stěžovatel uprchne, pokud by byl propuštěn na svobodu (blíže viz bod 75), byť teoreticky závažnosť hrozícího trestu může být pro obviněného dosti silnou motivací také proto, aby mařil vyšetřování nebo pokračoval v trestné činnosti.“. (Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M.: Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydanie. Praha : C.H.Beck 2012, s. 515.).

Inými slovami, „ESLP připouští, že závažnosť trestu, kterému obviněný čelí, je relevantním aspektem při hodnocení rizika, že uprchne nebo že se trestného činu dopustí znovu. Zároveň

však opakovaně upozorňuje, že závažnost vznesených obvinění (a z toho plynoucí závažnost hrozícího trestu) nemůže sama o sobě sloužit jako ospravedlnění dlouhotrvající vazby [Iljiov proti Bulharsku, rozsudek, 26. 7. 2001, č. 33977/96, body 80- 81]. Je třeba, aby nezbytnost ponechání obviněného ve vazbě byla podepřena také dalšími okolnostmi [Kondratyev, § 52]. “.

Nebezpečí útěku ze strachu před sankcí se postupem času snižuje také proto, že jestliže se do délky trestu započítává doba strávená ve vazbě, snižuje se také doba, kterou by obviněný musel skutečně strávit ve vězení po svém případném odsouzení [Neumeister proti Rakousku, rozsudek, 27. 6. 1968, č. 1936/63, bod 10; Wemhoff, § 14]. (Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M.: Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck 2012, s. 516.).

„Judikatura Ústavního soudu konkrétně k útěkové vazbě je bohatá. Její principy lze shrnout následovně:

- v nálezu sp. zn. III. ÚS 566/03 ze dne 1. 4. 2004 (N 48/33 SbNU 3), který byl následně reprodukován v řadě dalších rozhodnutí, Ústavní soud konstatoval, že hrozba vysokým trestem sama o sobě zakládá důvodnost obavy před vyhýbáním se trestnímu stíhání, a tím naplnění důvodnosti vazby podle § 67 písm. a) trestního řádu. Musí se však jednoznačně jednat o konkrétní hrozbu vysokého trestu, tedy hrozbu podloženou jedinečnými specifickými okolnostmi spáchaného skutku ve spojení s dalšími aspekty dané trestní věci, a to v rámci rozpětí trestní sazby stanovené trestním zákonem. Typová (toliko objektivní) hrozba vysokého trestu sama o sobě bez dalšího pro naplnění citovaného vazebního důvodu není dostačující. Hrozbou vysokým trestem je, pokud lze předpokládat uložení trestu odnětí svobody ve výši nejméně kolem osmi let [nález sp. zn. IV. ÚS 3294/09 ze dne 17. 5. 2011 (N 93/61 SbNU 447), body 12-13; nález sp. zn. I. ÚS 2208/13 ze dne 11. 12. 2013 (N 215/71 SbNU 517), body 28-29; nález sp. zn. I. ÚS 2665/13 ze dne 12. 12. 2013 (N 217/71 SbNU 545), bod 15].

- avšak ani tuto judikaturu nelze chápat jako „bianko šek“, do kterého stačí vepsat odhad možného budoucího trestu za konkrétní stíhanou věc ve výši nejméně osmi let odnětí svobody a na jeho základě pak odůvodnit vzetí do vazby nebo následné ponechání ve vazbě, bez přihlédnutí k dalším konkrétním okolnostem posuzované věci [nález sp. zn. I. ÚS 603/07 ze dne 7. 6. 2007 (N 95/45 SbNU 353), bod 20; nález sp. zn. I. ÚS 2208/13 (viz výše), bod 30; nález sp. zn. I. ÚS 980/14, bod 42].

- v první řadě musí soud zvážit případné námitky obviněného, který má právo prokazovat za těchto okolností existenci konkrétních skutečností (silných důvodů), jež důvodnou obavu z následků uvedených v § 67 písm. a) trestního řádu eliminují, a vylučují tak aplikaci předmětného vazebního důvodu. Může jimi být zejména míra celkové uspořádanosti životních poměrů obviněného, mobilita daná jeho zdravotním stavem, rozsah jeho místně založených citových a prozatím (nejen hmotně) řádně a především dlouhodobě plněných zaopatřovacích vazeb, rámec jím dosud sdíleného společensky konformního jednání ve spojení s možnými zárukami ze strany jiných subjektů apod. To vše musí být přirozeně nahlíženo ve vzájemných souvislostech se zřetelem na konkrétní okolnosti případu (nález sp. zn. I. ÚS 2208/13 ze dne 11. 12. 2013, bod 31; či nález sp. zn. I. ÚS 2665/13 ze dne 12. 12. 2013, bod 16).

- druhým faktorem klíčovým pro posouzení důvodnosti dalšího trvání vazby je plynutí času. Musí být brán zřetel na tzv. doktrínu zesílených důvodů. Obecné soudy jsou povinny respektovat požadavek nezbytnosti existence zesílených důvodů pro trvání vazby, jinak nelze pokračující omezení osobní svobody, byť k uvalení vazby mohlo dojít na základě důvodného podezření, aprobovat. Konkrétní skutečnosti zakládající důvodnost vazby v počáteční fázi trestního stíhání mohou během trvání vazby ztrácet na významu či přesvědčivosti a pro ospravedlnění dalšího trvání zbavení osobní svobody obviněného ve vazbě už nemusí postačovat. Konkrétně vzato: trvání podezření daného trestného činu s hrozbou konkrétní výše trestu je podmínkou sine qua non pro zákonnost pokračování vazby, ale po určité době samo o sobě nepostačuje. V takových případech musí soud zjistit, zda existují jiné relevantní a dostačující důvody předložené orgány činnými v trestním řízení, které by ospravedlnily toto pokračující odnětí svobody. Riziko uprchnutí nebo skrývání se obviněného za účelem vyhnutí se trestnímu stíhání nebo trestu po případném propuštění z vazby na svobodu nemůže být v případě dlouhotrvající vazby založeno výlučně na skutečnosti, že obviněnému hrozí vysoký trest. Delší trvání vazby musí být ospravedlněno dalšími závažnými konkrétními důvody, které vylučují nahrazení vazby jiným opatřením podle trestního řádu [nález sp. zn. I. ÚS 2208/13 ze dne 11. 12. 2013, bod 32; nález sp. zn. I. ÚS 2665/13 ze dne 12. 12. 2013, bod 22; nález sp. zn. I. ÚS 185/14 ze dne 10. 4. 2014 (N 56/73 SbNU 119); nález sp. zn. I. ÚS 980/14 (viz výše), bod 43].

Ústavní soud rovněž ve svých nálezech příkladmo uvedl, které další faktory, vedle délky hrozícího trestu, jsou pro odůvodnění útěkové vazby relevantní a soudy by je měly brát v potaz. Jsou to charakter a morálka obviněného, jeho mravy, domov, zaměstnání, majetek, rodinné vztahy a všechny druhy vazeb k zemi, v níž je proti němu vedeno trestní stíhání, a kontakty v zahraničí (nález sp. zn. I. ÚS 980/14, bod 43; nález sp. zn. I. ÚS 2208/13 ze dne 11. 12. 2013, bod 34), příprava obviněného na odcestování, snaha zajistit si falešné doklady na cestu do cizího státu, delší opuštění místa bydliště a zaměstnání, zadržení obviněného na útěku přes hranice [nález sp. zn. I. ÚS 2883/13 ze dne 21. 1. 2014 (N 7/72 SbNU 93), bod 22; nález sp. zn. I. ÚS 2183/12 ze dne 22. 5. 2013 (N 91/69 SbNU 429), bod 18].“

V závere je potrebné poukázat' aj na to, že „... pri rozhodovaní o väzbe súd môže riziko útoku alebo páchania trestnej činnosti len odhadovať (prognózovať), a preto nie je nevyhnutne potrebné, aby zo strany väzobne stíhaných obvinených už k takýmto konaniam alebo pokusom o ne došlo. Akceptácia tohto názoru „... by zbavovala väzby jej preventívneho a zabezpečovacieho charakteru.“ [nález ústavného súdu II. ÚS 67/2013 z 5. júna 2013]. Inými slovami, „... každé rozhodovanie o väzbe se odehráva jen v rovině pouhé pravděpodobnosti - a nikoli jistoty - ohledně důsledků, které mohou nastat, nebude-li obviněný držen ve väzbe [nález sp. zn. I. ÚS 603/07 ze dne 7. 6. 2007 (N 95/45 SbNU 353), bod 17, a nález sp. zn. I. ÚS 980/14, bod 37]. Proto mohou reálně nastat situace, ... ve kterých bude v době vazebních rozhodnutí existovat reálná hrozba uložení vysokého trestu odnětí svobody, která se následně nepromítne v uloženém trestu. Vždy je však nutné, aby u každého vazebního rozhodnutí, které je odůvodněno hrozbou vysokého trestu, bylo řádně vyargumentováno, že vysoký trest v konkrétním případě a za daného důkazního stavu, který existuje v době rozhodování, skutečně reálně hrozí.“ [uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 1694/2014 z 28. júla 2014, bod 31 a 32.]

Vo všeobecnej rovine je možné taktiež poukázat' aj na komentované znenie dohovoru, z ktorého vyplýva, že „Príslušné orgány rozhodujúci o väzbe sice nejsou povinny se ve svých rozhodnutích vypořádat jednotlivě s každým argumentem uplatněným obviněným nebo jeho obhájcem, měly by však reagovat adekvátním způsobem na všechny, které jsou způsobilé zpochybnit oprávněnost dalšího trvání väzby [viz např. Ignatenco proti Moldavsku, rozsudek, 8.2.2011, č. 36988/07, bod 78, Michalko proti Slovensku. Rozsudek, 21.12.2010, č. 35377/05, bod 153]. (Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M.: Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydanie. Praha : C.H.Beck 2012).

II. ÚS 362/2016 [dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a), c) Tr. por.]

Nemožno pochybovať o tom, že v rámci podozrenia z obzvlášť závažného drogového zločinu (§ 172/1, 2 TZ) hrozí sťažovateľovi vysoký trest, čo postačuje vzhľadom na konkrétne okolnosti pre záver o existencii obavy z úteku. Rovnako je presvedčivá aj vyslovená obava z pokračovania v trestnej činnosti, keďže ide o zdroj príjmov.

II. ÚS 135/2016 („reťazenie väzby“)

Ani zákon, ani ústava a ani relevantná judikatúra ústavného súdu či ESLP nestanovuje ako prekážku prípadnej väzby výkon bezprostredne predchádzajúcej väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody v iných trestných veciach. Rovnako prekážkou vzatia obvineného do väzby nie je ani skutočnosť, že sťažovateľ v minulosti vykonával väzbu vo veci, v ktorej bol spod obžaloby oslobodený (m. m. III. ÚS 630/2014).

I. ÚS 47/2013 („reťazenie väzby inak“)

Sťažovateľ je, resp. bol trestne stíhaný pre rôznorodú trestnú činnosť, a to vo viacerých trestných konaniach. Táto skutočnosť má za následok, že sťažovateľ je vo väzbe hoci ako obvinený vo viacerých súbežne či následne vedených trestných veciach už vyše desať rokov.

Ustanovenie § 76 ods. 6 Trestného poriadku upravujúce celkovú lehotu väzby nemožno vykladať tak, že orgány činné v trestnom konaní a následne všeobecné súdy sú oprávnené držať obvineného vo väzbe pre každý z trestných činov, z ktorých je obvinený, samostatne či izolovane, a to po maximálnu dobu. Takýto prístup by mohol mať za následok (čo sa prejavilo u sťažovateľa, pozn.), že obvinený by mohol byť v súvislosti s jedným trestným konaním vzatý do väzby až po maximálnu dobu určenú podľa § 76 ods. 6 Trestného poriadku. V prípade uplynutia maximálnej lehoty väzby, resp. pokiaľ by došlo z rôznych dôvodov k jeho prepusteniu, mohol by byť vzatý do väzby pre iný trestný čin, kedy by začala plynúť nová maximálna lehota stanovená pre ďalšiu väzbu, v dôsledku čoho by obvinený mohol stráviť aj celý zvyšok života vo väzbe bez toho, že by bolo vydané rozhodnutie súdu o jeho vine; takýto postup nelegitimizuje žiaden verejný záujem.

III. ÚS 273/2016 (k novému § 71 ods. 2 Tr. por.)

Ústavný súd poukazuje na ustálenú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej pre počiatočné štádium väzby postačuje existencia, resp. trvanie dôvodného podozrenia, že zadržaná osoba spáchala trestný čin, pretože práve toto sa považuje za *conditio sine qua non* zákonnosti väzby. Po uplynutí určitého času však už splnenie tejto podmienky nestačí a treba zisťovať, či sú dané aj iné dôvody ospravedlňujúce pozbavenie slobody a či sú relevantné a dostačujúce. Môže ísť buď o tie dôvody, ktoré sú uvedené v čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, alebo tie, ktoré vyplývajú z vnútroštátneho zákonodarstva (v našom prípade z ustanovenia § 71 Trestného poriadku) (*mutatis mutandis* Toth c. Rakúsko z 12. 12. 1991).

Pre účely obmedzenia osobnej slobody podľa dohovoru postačuje v počiatočnej fáze väzby iba existencia dôvodného podozrenia zo spáchania trestného činu.

Stanovisko NS SR R 29/2010-II (§ 72 ods. 2 Tr. por.)

Výrok uznesenia súdu, ktorým rozhodne o vzatí do väzby musí obligatórne obsahovať materiálny dôvod väzby vyjadrený príslušným písmenom uvedeným v ustanovení § 71 ods. 1 Trestného poriadku. Ustanovenie § 72 ods. 2 Trestného poriadku prikazuje súdu skúmať splnenie formálnych podmienok na vzatie obvineného do väzby, t. j. existenciu vznesenia obvinenia, pričom prikazuje súdu, aby sa v odôvodnení rozhodnutia o väzbe zaoberal so skutkovými okolnosťami, o ktoré sa výrok ozhodnutia o väzbe opiera. Toto ustanovenie preto nepatrí do výroku uvedeného ustanovenia.

Z ustanovenia § 72 ods. 2 Tr. por. vyplýva, že:

- konať a rozhodovať možno len o väzbe osoby, proti ktorej bolo vznesené obvinenie,
- väzbe koná a rozhoduje súd a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie, ktorý nie je pri vymedzení dôvodov väzby návrhom prokurátora viazaný, a o sťažnosti proti rozhodnutiu súdu alebo sudcu pre prípravné konanie o väzbe koná a rozhoduje nadriadený súd,
- pred rozhodnutím o väzbe musí byť obvinený vypočutý; o čase a mieste výsluchu sa vhodným spôsobom upovedomí prokurátor, obvinený a jeho obhajca, ak je dosiahnuteľný,

pričom obvineného vypočuje najprv predseda senátu alebo sudca pre prípravné konanie vypočuje obvineného a potom umožní prísediacim alebo sudcom, prokurátorovi a obhajcovi položiť obvinenému otázky týkajúce sa rozhodnutia o väzbe,

- zástupca záujmového združenia alebo iná osoba ponúkajúca záruku alebo peňažnú záruku sa upovedomí o výsluchu len ak je to potrebné,
- bez výsluchu obvineného možno rozhodnúť o väzbe len vtedy, ak obvinený výslovne požiadal, aby sa konalo v jeho neprítomnosti alebo ak zdravotný stav obvineného neumožňuje jeho výsluch,
- návrhy a žiadosti prokurátora treba bezodkladne doručiť obvinenému a žiadosti obvineného alebo iných osôb podané v jeho prospech prokurátorovi tak, aby sa k nim prokurátor a obvinený mali možnosť pred rozhodnutím o väzbe vyjadriť; to platí aj o dôvodoch, pre ktoré má súd rozhodnúť o predĺžení celkovej lehoty väzby podľa § 76a,
- odôvodnenie rozhodnutia o väzbe musí obsahovať aj uvedenie skutkových okolností, o ktoré sa výrok rozhodnutia o väzbe opiera – jednak pokiaľ ide o skutok (skutky), na ktoré sa rozhodnutie o väzbe vzťahuje a tiež pokiaľ ide o konkrétne dôvody väzby.

III. ÚS 296/2016 (povinnosť odôvodniť väzbu skutkovými okolnosťami, náležité odôvodnenie rozhodnutia o väzbe)

Ustanovenia čl. 17 ústavy (ako aj čl. 8 listiny) odkazujú na viacerých miestach na zákon, z čoho vyplýva, že pri posudzovaní jeho rešpektovania alebo porušenia musí brať ústavný súd do úvahy zákonnú úpravu a jej aplikáciu príslušným orgánom verejnej moci, pričom v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci môže závažné porušenie zákonnosti nadobudnúť ústavnoprávny rozmer, t. j. spôsobiť aj porušenie ústavnosti (m. m. III. ÚS 48/00). Príslušná zákonná úprava obsiahnutá predovšetkým v Trestnom poriadku je preto vo svojej podstate neodmysliteľnou súčasťou ústavou zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 55/98).

Ústavný súd konštatuje, že predovšetkým z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím sudcu alebo súdu, a to

nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj pri rozhodnutiach týkajúcich sa ďalšieho trvania väzby. Zákonnosť väzby je zároveň determinovaná skutkovými okolnosťami, ktoré by vo svojej podstate mali dať ratio decidendi (nosné dôvody) na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia. S týmto východiskom úzko súvisí aj obsah základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, z ktorého vyplýva oprávnenie konkrétnej osoby na preskúmanie okolností svedčiacich pre a proti väzbe, ale zároveň aj povinnosť súdu rozhodnúť o väzbe na základe konkrétnych skutočností, a nielen na základe abstraktnej úvahy.

...

Medzi záruky, ktoré garantujú článok 17 ods. 2 a 5 ústavy (ako aj čl. 8 ods. 2 a 5 listiny), nepochybne patrí aj právo osoby predložiť súdu argumenty a vyjadrenia proti svojmu ponechaniu vo väzbe (napr. III. ÚS 84/06, III. ÚS 291/06, III. ÚS 122/2012), ako aj právo osoby na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (obdobne napr. III. ÚS 374/09).

I. ÚS 336/2016

Odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového a druhostupňového súdu nemožno posudzovať izolovane, keďže z hľadiska predmetu tvoria jeden celok.

III. ÚS 447/2016

Ústavný súd pri posudzovaní dodržania ústavno-procesných princípov orgánmi verejnej moci pri rozhodovaní a rozhodnutí o osobnej slobode fyzickej osoby vychádza z toho, že na rozhodnutia vydané na rôznych inštanciách je potrebné vzhliadnuť ako na jeden celok.

I. ÚS 290/2016 (upovedomenie obvineného o výsluchu v súvislosti so žiadosťou o prepustenie na slobodu, odôvodnenie rozhodnutia o väzbe odkazom na predchádzajúce rozhodnutie)

Sudca okresného súdu určil termín neverejného zasadnutia na rozhodnutie o žiadosti o prepustenie na slobodu na 28. január 2016 v úprave z 18. januára 2016 (č. l. 183), pričom jeho obhajca bol o termíne konania upovedomený už 18. januára 2016 (mailom) a 19. januára 2016 aj poštou. Do Ústavu na výkon väzby bola 18. januára 2016 faxom doručená žiadosť okresného

súdu o predvedenie spolu s pripojenou návratkou pre sťažovateľa, ktorú mal podpísať, ale podľa zistenia ústavného súdu v spise absentuje podpísaná návratka od obžalovaného na termín zasadnutia na 28. január 2016, pričom ústav na výkon väzby sťažovateľa aj eskortoval na neverejné zasadnutie.

Nemožno preto vylúčiť skutočnosť, že o termíne neverejného zasadnutia sťažovateľ naozaj nebol informovaný, ako uvádza v sťažnosti.

Na druhej strane zo súdneho spisu vyplýva, že okresný súd postupoval v súlade s Trestným poriadkom a zaslal predvolanie na výsluch sťažovateľovi a najmä jeho obhajcovi včas. Zo zápisnice z neverejného zasadnutia súčasne vyplýva, že sťažovateľ, resp. jeho obhajca túto námietku nepredniesol ihneď na tomto zasadnutí, ale urobil tak až v sťažnosti z 1. februára 2016 proti napadnutému rozhodnutiu okresného súdu, ktorú doručil okresnému súdu 2. februára 2016.

Z tejto zápisnice je však tiež zrejmé, že sťažovateľ a jeho obhajca boli osobne prítomní a vypovedali pred sudcom okresného súdu aj za účasti prokurátora, podali aj opravný prostriedok, teda v žiadnom prípade nemohla byť porušená zásada kontradiktórnosti konania a nemohlo byť porušené jeho právo na obhajobu, ako to uvádza sťažovateľ.

Minimálne obhajca sťažovateľa kvalifikovaným spôsobom a v dostatočnom časovom predstihu získal informácie, že sa výsluch sťažovateľa koná 28. januára 2016, pričom ani on, ani sťažovateľ na pojednávaní pred okresným súdom nenamietali nejaké vady v súvislosti s predvolávaním sťažovateľa a ani nežiadali stanoviť nový termín pojednávania.

Ochrana označených práv nemôže byť iba prísne formálna, iluzórna alebo akademická, ak z hľadiska materiálneho bol prípadný formálny nedostatok konvalidovaný v ďalšom priebehu posudzovania žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, najmä v rámci druhostupňového súdneho konania.

Hoci krajský súd nedal sťažovateľovi odpoveď na všetky jeho námietky uvedené v sťažnosti proti napadnutému rozhodnutiu okresného súdu, na druhej strane primerane, jasne a zrozumiteľne odkázal na predchádzajúce závery uvedené v rozhodnutí krajského súdu, keďže dôvody sťažovateľa v jeho posledných žiadostiach o prepustenie z väzby pre jej nezákonnosť

sa v značnej miere iba opakovali a vo vzťahu k jednotlivým právam ich predtým podrobne skúmal a vysvetlil aj ústavný súd vo veci sťažovateľa pod sp. zn. I. ÚS 67/2016.

II. ÚS 282/2016 (odkazovanie na predchádzajúce rozhodnutia o väzbe)

Pokiaľ ide o námietku sťažovateľa týkajúcu sa trvania dôvodov jeho väzby, ústavný súd vo svojej judikatúre už viackrát uviedol, že opakovanie skutočností, ktoré podľa všeobecného súdu odôvodňujú dôvod väzby v predošlých rozhodnutiach, neznižuje ich relevanciu, Pokiaľ súd preskúmaním všetkých okolností prípadu dospel k záveru o ich pretrvávajúcej existencii. V súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu a s prihliadnutím na okolnosti daného prípadu, predovšetkým na skutočnosti, že dôvod väzby sťažovateľa bol v predmetnom konaní v dôsledku aktívneho prístupu sťažovateľa k využívaniu jeho práv už preskúmaný zo strany všeobecných súdov, ako aj skutočnosť, že v danom prípade ide o závažnú trestnú činnosť spáchanú organizovanou skupinou, odôvodnenie krajského súdu odkazujúce na predchádzajúce rozhodnutia v tej istej veci možno považovať za síce krajnú, no ešte stále ústavnoprávne akceptovateľnú alternatívu odôvodnenia (napr. IV. ÚS 41/08, IV. ÚS 149/08, IV. ÚS 314/08).

II. ÚS 176/2016 (upovedomenie obhajcu o výsluchu e-mailom)

Skutočnosť, že upovedomenie o termíne výsluchu sťažovateľa bolo obhajcovi sťažovateľa doručené na jeho oficiálnu webovú adresu ako advokáta a zároveň nebolo doručované aj na oficiálnu webovú adresu advokátskej spoločnosti, ktorej je obhajca sťažovateľa konateľom a advokátom, nesignalizuje porušenie sťažovateľom označených práv podľa ústavy a dohovoru.

V nadväznosti na uvedený záver ústavný súd zdôrazňuje, že aj v prípade, ak by akceptoval, že okresný súd pri doručovaní upovedomenia o termíne výsluchu sťažovateľa pochybil (nepostupoval dôsledne), v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci boli podľa jeho názoru vytvorené reálne predpoklady na to, aby v sťažnostnom konaní boli pochybenia okresného súdu korigované, resp. odstránené.

K vytvoreniu reálnych predpokladov na odstránenie, resp. korigovanie týchto pochybení by ale došlo len vtedy, ak by obhajca sťažovateľa v súlade so svojou zákonom ustanovenou povinnosťou „chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta“ [§ 18 ods. 1 zákona č. 586/2003

Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“) reagoval na vzniknutú situáciu „*primeraným spôsobom a dôsledne*“, tak aby „*využil všetky právne prostriedky... v záujme klienta*“, ktoré „*považuje za prospešné*“ (§ 18 ods. 1 zákona o advokácii).

Ak by totiž ústavný súd aj pripustil, že obhajcovi sťažovateľa nebolo riadne doručené upovedomenie o výsluchu jeho klienta, z konkrétnych okolností posudzovanej veci vyplýva, že obhajca sťažovateľa sa najneskôr 31. marca 2015 po 10.00 h musel z telefonátu sudcu pre prípravné konanie dozvedieť, že výsluch jeho klienta sa koná, a okamžite na túto informáciu primeraným spôsobom a urýchlene reagovať, t. j. napr. okamžite požiadať o posunutie, resp. prerušenie termínu výsluchu sťažovateľa (ústavný súd v tejto súvislosti poznamenáva, že výsluch sťažovateľa sa konal ako štvrtý v poradí, pričom okresný súd rozhodoval o návrhu špeciálneho prokurátora na predĺženie lehoty trvania väzby vrátane výsluchov obvinených takmer 4 hodiny, pozn.).

Ak by sudca pre prípravné konanie okresného súdu žiadosti obhajcu o posunutie alebo prerušenie výsluchu nevyhovel, bolo zo zákona vyvoditeľnou povinnosťou obhajcu sťažovateľa bezodkladne sa skontaktovať so sťažovateľom, prevziať si čo najskôr napadnuté uznesenie okresného súdu (sťažovateľ ho mal v písomnej podobe k dispozícii bezprostredne po ukončení výsluchu, pozn.), vyhotoviť bez zbytočného odkladu kvalifikovanú sťažnosť proti rozhodnutiu okresného súdu o predĺžení väzby sťažovateľa, tak aby ju mal krajský súd k dispozícii ešte pred rozhodnutím o sťažnosti sťažovateľa zhlásenej bezprostredne po vyhlásení napadnutého uznesenia okresného súdu.

Zo sťažnosti, ako aj zistení ústavného súdu vyplýva, že obhajca sťažovateľa po získaní informácie, že sa výsluch sťažovateľa 31. marca 2015 koná (konal), zostal pasívny a neurobil žiadny úkon smerujúci k dôslednej obhajobe práv svojho klienta. Ústavný súd v súlade povinnosťami, ktoré zákon o advokácii ukladá advokátom, nemôže akceptovať zistenú pasivitu obhajcu sťažovateľa, ktorý až 16. apríla 2015 podal proti napadnutému uzneseniu okresného súdu sťažnosť aj napriek tomu, že išlo o rozhodnutie o ďalšom trvaní väzby, o ktorých sú súdy povinné rozhodovať „*prednostne a urýchlene*“ (§ 2 ods. 6 Trestného poriadku), pričom navyše v nej neuviedol žiadne námietky proti návrhu špeciálneho prokurátora o predĺžení väzby jeho klienta, resp. iné skutočnosti, ktorým by mohli relevantným spôsobom spochybníť ďalšie

trvanie väzby sťažovateľa (pozn. namieta len neupovedomenie). Ústavný súd konštatuje, že takúto argumentáciu neobsahuje ani sťažnosť sťažovateľa adresovaná ústavnému súdu.

II. ÚS 18/2013 (povinnosť doručiť návrhy, žiadosti druhej strane)

Tým, že sťažovateľovi nebola daná možnosť písomne sa vyjadriť k argumentácii obsiahnutej v sťažnosti špeciálnej prokuratúry, na základe ktorej v konečnom dôsledku došlo k predĺženiu lehoty trvania jeho väzby, pričom najvyšší súd pred svojím rozhodnutím sťažovateľa ani osobne nevypočul, bola postupom najvyššieho súdu v predmetnej veci sťažovateľovi odňatá možnosť predložiť v konaní argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe.

II. ÚS 115/2016 (povinnosť doručiť návrhy, žiadosti druhej strane)

Trestný poriadok v § 72 ods. 2 v záujme rešpektovania princípu rovnosti zbraní zakotvuje povinnosť v rámci konania, ktoré predchádza rozhodnutiu o väzbe doručiť návrhy prokurátora obvinenému a naopak. Trestný poriadok však neobsahuje výslovnú povinnosť konajúceho súdu doručovať každé doplnenie dôvodov už skôr zhlásenej sťažnosti proti rozhodnutiu o väzbe druhej procesnej strane na vyjadrenie. V prípade, ak by zákonodarca trval na takto striktnom výklade procesných predpisov, mohlo by to spôsobovať ústavne neprimerané predlžovanie doby rozhodovania nadriadeného súdu o väzbe, čím by sa poprela jedna zo zásad trestného konania vyjadrená v § 2 ods. 6 Trestného poriadku týkajúca sa urýchleného a prednostného vybavovania väzobných vecí.

II. ÚS 45/2016 (povinnosť doručiť návrhy, žiadosti druhej strane)

Ak krajský súd doručil sťažovateľovi (ako aj jeho obhajcovi) odôvodnenie sťažnosti krajského prokurátora a dal mu možnosť sa k nemu vyjadriť, tak bolo zároveň žiaduce, aby vytvoril sťažovateľovi primeraný časový priestor na podanie vyjadrenia. Z konkrétnych časových okolností uvedených v sťažnosti a vyplývajúcich tiež zo spisu (krajský súd rozhodol o sťažnostiach už deň potom, ako doručil sťažovateľovi odôvodnenie sťažnosti prokurátora, pozn.) možno vyvodiť, že sťažovateľovi primeraný časový priestor na podanie vyjadrenia k odôvodneniu sťažnosti prokurátora krajský súd neposkytol.

Zistené pochybenie v postupe krajského súdu ale nedosahuje podľa názoru ústavného súdu takú intenzitu, na základe ktorej by mohol sťažnosti sťažovateľa vyhovieť. V tejto súvislosti ústavný súd predovšetkým poukazuje na skutočnosť vyplývajúcu z uznesenia okresného súdu a tiež zo zápisnice o výsluchu sťažovateľa, podľa ktorej prokurátor všetky dôvody predĺženia väzby sťažovateľa podrobne uviedol už vo svojom návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby, ktorý bol okresnému súdu doručený, pričom následne bol tento návrh riadne a včas doručený sťažovateľovi, resp. jeho obhajcovi, čo sťažovateľ ani nespochybňuje, t. j. s dôvodmi, pre ktoré mala byť väzba predĺžená, bol sťažovateľ včas oboznámený.

Ústavný súd v tejto súvislosti tiež vzal na vedomie skutočnosť, že k odôvodneniu návrhu krajského prokurátora na predĺženie lehoty trvania väzby sťažovateľ a jeho obhajca zaujali stanovisko pri výsluchu sťažovateľa pred sudcom pre prípravné konanie. Z hľadiska posúdenia intenzity pochybenia krajského súdu ústavný súd považuje ale za podstatné predovšetkým to, že odôvodnenie sťažnosti krajského prokurátora proti označenému uzneseniu okresného súdu neobsahovalo v zásade žiadne nové a pritom podstatné skutočnosti, ktoré by zásadnejším spôsobom mohli ovplyvniť jeho rozhodovanie o podaných sťažnostiach. Krajský prokurátor v odôvodnení sťažnosti len podrobnejšie špecifikoval ďalšie dôkazy, ktoré bude potrebné vykonať, a tiež potrebu záverečného preštudovania vyšetrovacieho spisu obvinenými a ich obhajcami.

I. ÚS 425/2015 (povinnosť doručiť návrhy, žiadosti druhej strane – inak)

Ústavný súd považuje za potrebné predovšetkým poukázať na svoju doterajšiu judikatúru (napr. sp. zn. II. ÚS 18/2013), v ktorej už uviedol, že súdne konanie v súvislosti s rozhodovaním o zákonnosti väzby musí poskytovať určité garancie procesnej povahy vyjadrené v čl. 6 ods. 1 dohovoru. So zreteľom na to, že čl. 6 ods. 1 dohovoru sa nevzťahuje na konanie a rozhodovanie o väzbe, procesné záruky uvedené v odseku 1 nemožno bez ďalšieho uplatniť aj v prípade v čl. 5 ods. 4 dohovoru. Z doterajšej judikatúry vyplýva, že určité základné procesné záruky sa musia poskytovať aj v konaní podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, i keď nemusia byť nutne rovnaké, ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 6 ods. 1 dohovoru pri rozhodovaní vo veci samej. V každom prípade musí mať osoba vo väzbe možnosť predložiť argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe. Vždy musí byť zaručená kontradiktórnosť konania a rovnosť zbraní (de Wilde c. Belgicko, Trzaska c. Poľsko a ďalšie).

Osoba vo väzbe musí mať možnosť predložiť súdu argumenty a dôvody proti ponechaniu vo väzbe. Musí jej byť daná možnosť vyjadriť sa k tvrdeniam prokurátora o odôvodnenosti trvania väzby a vyvracať ich. Pre tento účel jej nemôže byť odopreté právo oboznámiť sa s dôkazmi a skutočnosťami, o ktoré by sa malo opierať rozhodnutie súdu o väzbe (kontradiktórnosť konania). Procesný postup súdu musí zabezpečiť, aby bola obvinenému, resp. obžalovanému v týchto smeroch poskytnutá rozumná príležitosť obhajovať svoje záujmy za podmienok, ktoré ho nepostavia do podstatne nevýhodnejšej pozície v porovnaní s druhou stranou (princíp rovnosti zbraní). Zabezpečenie kontradiktórnej povahy konania a rešpektovanie princípu rovnosti zbraní predstavujú základné procesné garancie uplatniteľné vo veciach týkajúcich sa pozbavenia osobnej slobody väzbou (III. ÚS 198/05, II. ÚS 18/2013).

Právo účastníkov konania na doručenie procesných vyjadrení ostatných účastníkov treba považovať za súčasť práva na spravodlivý proces. Pritom nie je podstatné, či podľa názoru prokuratúry alebo všeobecného súdu ide o podanie skutkovo a právne významné alebo bezvýznamné, pretože túto skutočnosť posudzuje výlučne druhý účastník konania. Ten rozhodne o tom, aké stanovisko zaujme (I. ÚS 230/03, IV. ÚS 186/09, II. ÚS 18/2013).

Porušenie tohto práva treba považovať za porušenie práva na spravodlivý súdny proces, ktoré musí byť dodržiavané nielen v konaní vo veci samej, ale aj v rámci preskúvania dôvodnosti väzby (II. ÚS 18/2013).

Posúdenie otázky, či dôvody sťažnosti prokurátora obsahujú nové okolnosti a či je preto z pohľadu sťažovateľa potrebné sa k nim vyjadrovať, je výlučne vecou sťažovateľa, lebo iba on môže posúdiť otázku potreby reagovať na argumentáciu protistrany.

Povinnosťou súdov zúčastnených na rozhodovaní v predmetnej veci bolo v záujme naplnenia, resp. zachovania práva sťažovateľa na obhajobu presvedčiť sa, či bola sťažovateľovi, resp. jeho obhajcovi poskytnutá dostatočná a primeraná možnosť na vyjadrenie sa k podaniu zo 14. júla 2015 ešte pred rozhodovaním v tejto veci.

II. ÚS 67/2013 (oneskorené doručenie návrhu na predĺženie väzby obhajobe)

Na rozdiel od predchádzajúceho právneho stavu je totiž od 1. februára 2009 zaručené právo obvineného na prítomnosť pri rozhodovaní sudcu pre prípravné konanie o väzbe, ako aj právo byť pri rozhodovaní o väzbe vypočutý. To podľa názoru ústavného súdu podstatným spôsobom zlepšuje postavenie obvineného a zabezpečuje plnohodnotné kontradiktórne konanie pri rozhodovaní o väzbe. Práve kontradiktórnosť konania umožňuje obvinenému, aby si návrh prokurátora vypočul priamo pri rozhodovaní sudcu pre prípravné konanie a vyjadril sa k nemu ústne (porov. v tomto smere už citované rozhodnutie III. ÚS 108/06). Rovnako podľa názoru ústavného súdu prítomnosť obvineného pri rozhodovaní o väzbe umožňuje v určitej, hoci obmedzenej miere nápravu niektorých procesných nedostatkov v postupe súdu (sudcu pre prípravné konanie) v skorších štádiách tohto konania.

V tomto zmysle ústavný súd už v citovanom náleze sp. zn. I. ÚS 2/05 uznal, že nedostatok konania na prvostupňovom súde spočívajúci v tom, že obvinenému nebolo doručené stanovisko prokurátora k jeho žiadosti o prepustenie z väzby, možno napraviť tým, že mu toto stanovisko bude doručené spolu s uznesením prvostupňového súdu, takže ho bude mať k dispozícii pri prípadnej príprave sťažnosti proti tomuto uzneseniu. Ústavný súd nevidí dôvod, aby sa od tohto stanoviska v prerokúvanej veci odchýlil.

Zo zápisnice o výsluchu pred špecializovaným trestným súdom je zrejmé, že obhajca sťažovateľ a síce namietol oneskorené doručenie návrhu prokurátora, avšak zároveň predložil súdu svoje písomné vyjadrenie k nemu. Obhajca však neuviedol, v čom mu oneskorené doručenie návrhu prokurátora bránilo alebo sťažovalo prípravu obhajoby, resp. vyjadrenia k predĺženiu väzby. Podľa názoru ústavného súdu nič nebránilo sťažovateľovi a jeho obhajcovi takéto žiadosti predniesť a odôvodniť, rovnako ako sťažovateľovi nič nebránilo žiadať prokurátora alebo sudcu pre prípravné konanie o objasnenie tých dôvodov návrhu, ktorých správnosť alebo dôvodnosť nemohol kvôli krátkosti času riadne zhodnotiť.

Ak by ani tieto kroky nepostačovali na zabezpečenie rovnosti zbraní, mal sťažovateľ podľa ústavného súdu právo žiadať odročenie výsluchu a určenie nového termínu. Pokiaľ by sudca pre prípravné konanie niektorej z týchto žiadostí bez zákonných a opodstatnených dôvodov nevyhovel a jeho pochybenie by nenapravil ani najvyšší súd, išlo by z hľadiska práv sťažovateľ a zaručených v čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru nepochybne o zásadne odlišnú situáciu, na ktorú by ústavný súd musel zareagovať.

Ústavný súd už v podobnej situácii upozornil, že obvinený sa má v záujme ochrany svojich práv a osobnej slobody snažiť ovplyvniť rozhodnutie o väzbe svojou argumentáciou ešte pred jeho vynesením (III. ÚS 227/03). Sťažovateľ bol v prerokúvanej veci vypočutý a napriek kvalifikovanej obhajobe neboli žiadne z už uvedených návrhov ani námietok pri výsluchu vznesené. To podľa názoru ústavného súdu neumožňuje kvalifikovať procesný nedostatok, ktorého sa špecializovaný trestný súd oneskoreným doručením návrhu prokurátora na predĺženie väzby sťažovateľovi prípadne mohol dopustiť (porov. už citované ustanovenie § 72 ods. 2 poslednej vety Trestného poriadku), ako zásah do práv sťažovateľa zaručených v čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a v čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru.

II. ÚS 177/2016 (posudzovanie rýchlosti rozhodovania pri vzatí do väzby)

Právo na osobnú slobodu zaručené v čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy môže byť porušené aj tým, že orgány činné v trestnom konaní nepostupujú v trestnom konaní v čase, keď je obvinený vo väzbe, s osobitnou starostlivosťou a urýchlením (II. ÚS 55/98). Právo na súdnu ochranu v súvislosti s periodickým skúmaním dôvodnosti väzby, ako aj právo na urýchlené skúmanie dôvodnosti väzby tvoria integrálnu súčasť základného práva podľa čl. 17 ods. 2 ústavy.

V rozhodnutiach, v ktorých sa ústavný súd zaoberal požiadavkou urýchleného rozhodnutia o zákonnosti väzby v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, uvádza, že jednotlivé lehoty sa z hľadiska požiadaviek neodkladnosti alebo urýchlenosti posudzujú podľa všetkých okolností prípadu. V zásade však požiadavke neodkladnosti rozhodovania o väzbe nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (napríklad III. ÚS 255/03, III. ÚS 345/06, II. ÚS 353/06).

Požiadavky vyplývajúce zo sťažovateľom označených ustanovení ústavy a dohovoru by teda v zásade nespĺňal taký postup okresného súdu, pri ktorom by lehota konania na jeho úrovni presahovala dobu jedného mesiaca, resp. by išlo o nečinnosť trvajúcu týždne, čo sa v danom prípade nestalo.

Podľa názoru ústavného súdu neexistuje relevantný dôvod na to, aby sa z hľadiska požiadavky neodkladnosti, resp. urýchleného rozhodovania súdu o väzbe rozlišovalo medzi jednotlivými

spôsobmi rozhodovania (vzatie do väzby, predĺženie väzby, prepustenie z väzby na slobodu), prirodzene, pri rešpektovaní zákonom ustanovených lehôt na rozhodovanie (pozri v § 73 Trestného poriadku uvedené 24, 48 a 72-hodinové lehoty).

Ústavný súd preskúmaval urýchlenosť postupu súdu pri rozhodovaní o vzatí do väzby napr. v konaní sp. zn. III. ÚS 682/2014, pričom sa riadil svojou ustálenou judikatúrou o ústavnej neakceptovateľnosti dĺžky konania, ktorá presahuje na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca.

V posudzovanom prípade je navyše potrebné zohľadniť aj rozsah a zložitosť prerokúvanej veci, ktorá je nepochybne právne aj skutkovo zložitá, týka sa viacerých obvinených (4 osoby) a celého radu skutkov, ktorých sa mali podľa uznesenia o vznesení obvinenia dopustiť. Len pre ilustráciu ústavný súd poznamenáva, že v čase rozhodovania okresného súdu trestný spis tvorilo 14 zväzkov a približne 4 000 strán.

Z pohľadu týchto konkrétnych okolností ústavný súd, držiac sa svojej rozhodovacej praxe, uzatvára, že dĺžka trvania konania na okresnom súde v počte 23 dní zodpovedá požiadavkám kladeným ústavným súdom na neodkladné alebo urýchlené rozhodovanie súdu o väzbe.

Ústavný súd akceptuje tvrdenie sťažovateľa, že z § 192 ods. 3 Trestného poriadku možno vyvodiť povinnosť nadriadeného súdu rozhodnúť o sťažnosti obvineného proti uzneseniu o vzatí do väzby v lehote piatich pracovných dní od predloženia veci na rozhodnutie nadriadenému súdu. Tento záver vyplýva jednak z gramatického výkladu označeného ustanovenia Trestného poriadku, ako aj z reálnej rozhodovacej praxe jednotlivých krajských súdov a tiež najvyššieho súdu, na čo poukazuje aj sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne v podaní z 5. apríla 2016 (pozri k tomu aj rozhodnutia ústavného súdu III. ÚS 259/2015 z 2. júna 2015, IV. ÚS 541/2013 z 23. septembra 2013 a III. ÚS 101/2013 z 19. februára 2013 vydané na základe ústavného prieskumu rozhodnutí nadriadených súdov o sťažnostiach obvinených proti rozhodnutiam prvostupňových súdov o vzatí do väzby).

Ústavný súd nemá dôvod na to, aby spochybňoval svojím výkladom rozhodovaciu prax (sťažnostných) nadriadených súdov, ktoré vo všeobecnosti rozhodujú o sťažnostiach obvinených proti rozhodnutiam o vzatí do väzby v lehote piatich pracovných dní od predloženia veci na rozhodnutie.

Krajský súd ako nadriadený súd pochybil, ak nerozhodol o sťažnosti sťažovateľa v lehote piatich kalendárnych dní odo dňa, keď mu vec bola predložená okresným súdom. Napriek tomuto pochybeniu krajského súdu podľa názoru ústavného súdu z materiálneho hľadiska k neprípustnému zásahu do základného práva na osobnú slobodu len samotným nedodržaním zákonom ustanovenej lehoty dôjsť nemohlo.

Pokiaľ ide o právne dôsledky nerešpektovania lehoty ustanovenej v § 192 ods. 3 Trestného poriadku pri rozhodovaní krajského súdu ako sťažnostného súdu o sťažnosti sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu okresného súdu o jeho vzatí do väzby, ústavný súd konštatuje, že z nijakého ustanovenia Trestného poriadku nevyplýva, že nedodržaním lehoty piatich pracovných dní na rozhodnutie o sťažnosti obvineného proti uzneseniu o vzatí do väzby vzniká obligatórne povinnosť sťažnostného súdu prepustiť obvineného na slobodu. Ústavný súd v tejto súvislosti v rámci svojej argumentácie poukazuje na skutočnosť, že právny následok v podobe povinnosti súdu prepustiť obvineného na slobodu v dôsledku nedodržania lehôt na rozhodovanie súdu o väzbe vyplýva z viacerých ustanovení Trestného poriadku (napr. už citované ustanovenia § 76 ods. 3 a 5 alebo tiež § 73 ods. 7 Trestného poriadku), ktoré sa však nevzťahujú na právnu situáciu, ktorá vznikla v súvislosti s rozhodovaním krajského súdu o sťažnosti sťažovateľa proti rozhodnutiu o jeho vzatí do väzby, pričom podľa názoru ústavného súdu neexistuje dôvod na extenzívny výklad relevantných ustanovení Trestného poriadku ani postup *per analogiam*.

Navyše právny záver, v zmysle ktorého by nerešpektovanie lehoty na rozhodnutie nadriadeného súdu uvedenej v § 192 ods. 3 Trestného poriadku malo viesť k obligatórnemu prepusteniu obvineného z väzby, by za určitých okolností mohol byť vo vzťahu k obvinenému aj kontraproduktívny; rešpektovanie požiadavky prednostného a urýchleného rozhodovania súdov vo väzobných veciach by totiž nemalo ísť na úkor rešpektovania zásad spravodlivého súdneho procesu. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoj už viackrát vyslovený právny názor, podľa ktorého nemožno úspešne namietat' porušenie určitého ústavou alebo medzinárodnou zmluvou garantovaného práva alebo slobody takým postupom dotknutého všeobecného súdu, ktorý by mohol mať za následok porušenie iného ústavou, resp. medzinárodnou zmluvou garantovaného práva alebo slobody (IV. ÚS 62/08).

II. ÚS 67/2013 [povinnosť rozhodnúť o (ne)nahradení väzby dohľadom]

Judikatúra ESĽP zdôrazňuje, že ustanovenie čl. 5 ods. 3 dohovoru žiada, aby národné sudy pri rozhodovaní o predĺžení väzby uvážili a zohľadnili alternatívne opatrenia ustanovené národným právom, a to osobitne Pokiaľ je väzobným dôvodom (len) riziko úteku (porov. už cit. Luković proti Srbsku, ods. 54 a tam citovaná prejudikatúra). Pritom sú v zásade povinné odôvodniť, prečo nepovažujú tieto alternatívy k väzbe za použiteľné. Nedostatok takého odôvodnenia môže predstavovať porušenie čl. 5 ods. 3, prípadne ods. 4 dohovoru (porov. napr. rozsudok z 10. marca 2009, Mihuča proti Rumunsku, sťažnosť č. 13275/03, ods. 31).

Pritom, samozrejme, niet dôvodu, aby sa aj na toto odôvodnenie nevzťahovala konštantná judikatúra ESĽP, podľa ktorej ani čl. 5 ods. 3, ani ods. 4 nevyžadujú od súdov prerokúvajúcich väzobné žiadosti, aby sa zaoberali každým jednotlivým argumentom väzneného. Avšak záruky čl. 5 dohovoru by stratili svoj význam, Pokiaľ by konajúci sudca podľa národného práva a praxe mohol považovať za nepodstatné alebo ignorovať také konkrétne skutočnosti, na ktoré väznený poukazuje a ktoré sú spôsobilé spochybniť existenciu podmienok, za ktorých možno zbavenie osobnej slobody podľa dohovoru považovať za „zákonné“ (porov. napr. rozsudok ESĽP zo 4. októbra 2005, Sarban proti Moldavsku, sťažnosť č. 3456/05, ods. 99 a tam citovaná prejudikatúra).

Aj ústavný súd už v podobnej súvislosti uviedol, že pokiaľ osoba pozbavená osobnej slobody požiadala o nahradenie väzby zárukou, je súd rozhodujúci o väzbe povinný sa s touto žiadosťou náležite vysporiadať (pozri I. ÚS 100/04, I. ÚS 239/04, II. ÚS 240/06).

Súd alebo sudca pre prípravné konanie rozhodujúci o väzbe je oprávnený (a vzhľadom na preferenciu osobnej slobody vyplývajúcu z čl. 5 ods. 1 dohovoru aj povinný) skúmať, či účel väzby nemožno rovnako dobre dosiahnuť ponechaním alebo prepustením obvineného na slobodu za súčasného dozoru probačného a mediačného úradníka, a to aj v prípade, že takýto návrh nebol výslovne uplatnený. Opačný výklad ustanovenia § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, z ktorého v podstate vychádzal špecializovaný trestný súd a ktorý v zásade potvrdil aj najvyšší súd, preto podľa ústavného súdu nemožno považovať za ústavne súladný.

Inou, hoci súvisiacou, otázkou je to, do akej miery sa úvahy súdu, resp. sudcu pre prípravné konanie má odraziť v odôvodnení uznesenia. Pri jej riešení je potrebné vychádzať z toho, že spôsob a miera zaoberania sa týmito otázkami v uznesení závisí od spôsobu a obsahu

procesných návrhov obvineného, jeho obhajcu, resp. ich argumentácie. Judikatúra všeobecných súdov už pred účinnosťou dnešného Trestného poriadku z roku 2005 akceptovala, že ak bola výslovne ponúknutá záruka alebo sľub, musí sa jej prijatie alebo neprijatie vyjadriť vo výroku uznesenia (porov. napr. R 4/1993, R 64/1993, výnimku predstavuje názor vyjadrený v judikáte R 44/1994, ten je však vzhľadom na zmenu právnej úpravy už neaplikovateľný). Z dostupných rozhodnutí najvyššieho súdu vyplýva, že rovnakú prax uplatňuje tento súd aj v prípadoch, keď obvinený výslovne požiadal o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka (porov. z ostatného obdobia napr. 6 Tost 19/2012, 2 Tost 13/2013, 3 Tost 6/2013, 4 Tost 8/2013 a iné). Tento postup je napokon v zhode s už citovanou judikatúrou ESĽP a ústavného súdu (II. ÚS 240/06).

Ako však ústavný súd ukázal výkladom v predchádzajúcich odsekoch, takáto žiadosť nie je predpokladom, aby súd väzbu týmto spôsobom nahradil, v dôsledku čoho tak súd môže rozhodnúť aj z úradnej moci. Preto je logické, že požiadavka nahradiť väzbu týmto spôsobom môže byť uplatnená nielen vo forme výslovného návrhu, ale aj len ako jeden z argumentov obvineného proti ďalšiemu trvaniu alebo predĺženiu väzby a môže byť prednesený ako súčasť žiadosti o prepustenie z väzby alebo ako vyjadrenia k návrhu prokurátora na jej predĺženie. Podľa názoru ústavného súdu však potom z citovaných rozsudkov ESĽP (napr. Mihuța proti Rumunsku) a z konštantnej judikatúry ústavného súdu (II. ÚS 240/06, I. ÚS 340/08 a ďalšie) vyplýva, že povinnosťou súdu, resp. sudcu pre prípravné konanie, keď rozhoduje o vzatí do väzby, jej predĺžení alebo o žiadosti o prepustenie, je náležite sa s takouto argumentáciou vyrovnať aspoň v odôvodnení rozhodnutia.

V rámci toho je súd, resp. sudca pre prípravné konanie povinný najmä odôvodniť, či a do akej miery ponechanie obvineného na slobode (so zohľadnením účinkov dohľadu probačného a mediačného úradníka a prípadnom uložení primeraných povinností a obmedzení podľa § 82 Trestného poriadku) zvyšuje riziko naplnenia konania, ktoré zakladá niektorý z väzobných dôvodov, a či intenzita zásahu do osobnej slobody obvineného v podobe uvalenia väzby nie je zjavne neprimeraná k miere zvýšenia uvedeného rizika. V dôsledku toho musí rozhodnutie súdu o väzbe vykonať určitý test proporcionality väzby (opísaný v predošlých vetách) minimálne z pohľadu argumentov uplatnených obvineným.

Odôvodnenie existencie dôvodov väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c) Trestného poriadku v uznesení o väzbe tak predstavuje len nutný, avšak nedostačujúci predpoklad súladu tohto uznesenia s ustanovením čl. 5 dohovoru. Vo vzťahu k možnosti nahradenia väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka je nevyhnutný druhý krok v odôvodnení, ktorým je už popísané váženie preventívnych a zabezpečovacích účinkov uplatnenej záruky a rizík spojených s prepustením väzobne stíhateľného obvineného na slobodu.

NS SR 6Tost 9/2015 z 2. apríla 2015

V prípade ak nebol v posudzovanej veci podaný výslovný návrh obhajoby na nariadenie väzby dohľadom a zároveň tento nerozhodol z úradnej povinnosti o jeho uložení podľa § 80 ods. 1 písm. c) Tr. por., nie je potrebné o tom rozhodnúť formou (negatívneho) výroku. Opačný záver nevyplýva ani z nálezu ústavného súdu z 5. júna 2013, sp. zn. II. ÚS 67/2013, ako sa niekedy mylne závery tam uvedené interpretujú. Iná je už situácia, ak je podaný výslovný návrh alebo v prípade, že takýto síce podaný nie je, no súd napriek tomu ex offo rozhodne o uložení dohľadu.

III. ÚS 144/2016 [(ne)nahradenie väzby]

V súvislosti s námietkou sťažovateľov, podľa ktorej považujú napádané rozhodnutie krajského súdu za nesprávne – neodôvodnené, pokiaľ ide o možnosť nahradenia im uvalenej väzby inými Trestným poriadkom rozpoznanými inštitútmi, ktorými ju možno nahradiť, ústavný súd poukazuje na povinnosť súdov vypořiadat' sa vo svojich rozhodnutiach so všetkými návrhmi procesných strán predloženými v konaní aj v rámci odôvodnenia rozhodnutia.

Z rozhodnutia prvostupňového súdu vyplýva, že sťažovatelia sa k návrhu prokurátora krajskej prokuratúry na predĺženie lehoty trvania ich väzby písomne nevyjadrili (ani prostredníctvom obhajcov). Pri výsluchoch vykonaných okresným súdom v súvislosti s rozhodovaním o predĺžení trvania lehoty väzby obhajca uviedol, že podľa jeho názoru dôvody väzby pominuli a ničím nie je odôvodnené jej predĺženie. Samotní sťažovatelia sa k návrhu prokurátora krajskej prokuratúry nevyjadrili, iba súhlasili so stanoviskom ich obhajcu. V prvom stupni konania teda sťažovatelia nevzniesli žiadnu požiadavku týkajúcu sa nahradenia väzby miernejšími prostriedkami nahrádzajúcimi väzbu.

V rámci sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu obhajca sťažovateľov vo vzťahu k tejto otázke uviedol:

„V rozpore s ustanovením §§ 189 ods. 1 písm. a), c); 80 ods. písm. c) Tr. por. sa sudca pre prípravné konanie vo svojom rozhodnutí o predĺžení lehoty väzby nevysporiadal so všetkými možnosťami alternatívy väzby, pričom v rámci rozhodnutia ani neuviedol žiadne úvahy, ktorými sa spravoval pri určení doby predĺženia o ďalších 6... mesiacov... v záujme vysporiadať sa s námietkou skoršieho možného ukončenia vyšetrovania.“

Podľa názoru ústavného súdu takúto obhajcom sťažovateľov zvolenú formuláciu je len ťažko možno považovať za jednoznačnú, jasnú, zreteľnú a určitú požiadavku nahradiť väzbu sťažovateľov miernejším prostriedkom, a to dohľadom probačného a mediačného úradníka, s ktorou by sa inak mal krajský súd povinnosť vysporiadať v odôvodnení svojho rozhodnutia.

Ústavný súd už v minulosti konštatoval (napr. I. ÚS 314/2014, I. ÚS 774/2014), že pri rozhodovaní o väzbe sú súde síce povinné zvážiť aj všetky možnosti nahradenia väzby miernejšími prostriedkami jej nahradenia poskytnutými Trestným poriadkom, pričom v rámci odôvodnenia rozhodnutia je povinnosťou súdu vysporiadať sa s rozhodnutím o tých prostriedkoch, ktorých použitie v konaní bolo sťažovateľmi navrhnuté alebo ktorých aplikácia prichádzala do úvahy, avšak aj keď súde v trestných veciach v rozsahu svojej prieskumnej právomoci majú povinnosť preskúmať aj skutočnosti priamo účastníkmi nenamietané, resp. nenavrhované (pozri napr. aj závery nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 67/2013 z 5. júna 2013, na ktorý sťažovatelia poukazujú), ich úlohou nie je v rozhodnutí vyjadrovať sa ku všetkým ustanoveniam Trestného poriadku, ktorých prípadnú aplikáciu, resp. dodržanie majú povinnosť preskúmať, t. j. ich povinnosťou nie je vyjadrovať sa aj ku skutočnostiam, na ktorých svoje rozhodnutie nezaložili, ale iba ku skutočnostiam, na ktorých svoje rozhodnutie vybudovali, pričom to ale neznamená, že by zanedbali svoju preskúmovaciu povinnosť aj týkajúcu sa aplikácie a dodržiavania tých príslušných zákonných ustanovení, ktorých preskúmanie im z úradnej moci zveruje zákon (I. ÚS 774/2014).

Ústavný súd trvá na tom, že len samotné prípadné formálne nedostatky rozhodnutia orgánu verejnej moci nemožno automaticky spájať aj so zásahom do základných práv fyzickej alebo právnickej osoby, ak k tomu nedôjde aj v materiálnom zmysle, teda so zreteľným, preukázateľným dopadom na základné práva tejto osoby.

I. ÚS 436/2010 [(ne)nahradenie väzby – inak]

Vzhľadom na to, že uznesením najvyššieho súdu nebolo rozhodnuté o sťažovateľom riadne v rámci konania uplatnených procesných právach (o návrhoch a nahradenie jeho väzby peňažnou zárukou alebo dohľadom probačného a mediačného úradníka), boli porušené základné práva sťažovateľa.

Nález III. ÚS 478/2015 [(ne)nahradenie väzby obvineného z obzvlášť závažného zločinu]

čl. 5 ods. 3 dohovoru síce nepriznáva jednotlivcovi absolútne právo byť prepustený na záruku, ale umožňuje mu žiadať o prepustenie na slobodu s poskytnutím záruky. Súdny orgánom vzniká v tejto súvislosti povinnosť zvážiť, či sa poskytnutím určitej záruky dosiahne rovnaký účel, aký bol sledovaný vzatím osoby do vyšetrovacej väzby. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby (I. ÚS 239/04, II. ÚS 38/05, II. ÚS 60/08).

V doterajšej rozhodovacej činnosti ústavný súd nespochybnil zákonné obmedzenie vyplývajúce z § 80 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého je možné väzbu osoby obvinenej z obzvlášť závažného zločinu nahradiť ponúknutou zárukou, sľubom alebo dohľadom, len ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu. Aplikáciu uvedenej zákonnej úpravy ústavný súd vo viacerých svojich rozhodnutiach (napríklad I. ÚS 113/08, III. ÚS 387/2010, II. ÚS 466/2012, IV. ÚS 559/2012, I. ÚS 132/2013, II. ÚS 149/2014 alebo III. ÚS 431/2015) zhodnotil ako ústavne akceptovateľnú a rozhodovaciu činnosť všeobecných súdov, ktoré v prípadoch, o aké pri stíhaní za obzvlášť závažné zločiny ide, pre nahradenie väzby zárukami väzbu nahradzujúcimi vyžadovali existenciu výnimočných okolností prípadu, nepovažoval za arbitrárnu.

K porušeniu čl. 5 ods. 3 dohovoru by došlo, ak by právne predpisy vopred vylúčili každý súdny prieskum väzby, ako aj možnosť domôcť sa v priebehu súdneho konania prepustenia z väzby poskytnutím peňažnej záruky. Len nemožnosť určitých kategórií zadržaných, ktorí boli obvinení zo závažných trestných činov, žiadať úspešne o dočasné prepustenie na slobodu je jednoznačne v rozpore so samotným právom priznaným v druhej časti vety čl. 5 ods. 3 dohovoru (pozri rozsudok ESĽP vo veci Krejčíř proti Českej republike č. 39298/04 a č. 8723/05 z 26. 3. 2009).

Samotná požiadavka existencie výnimočných okolností na prepustenie z väzby osoby stíhanej pre podozrenie zo spáchania obzvlášť závažného zločinu vo svojej podstate predpokladá vyššiu mieru rizika, že osoby stíhané za závažnú trestnú činnosť by sa v prípade ich prepustenia z väzby snažili utiecť alebo sa skrývať, aby sa tak vyhli trestnému stíhaniu, pôsobili na svedkov, znalcov či spoluobvinených s úmyslom mať objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie či pokračovali v trestnej činnosti. Podmienka zisťovania takýchto výnimočných okolností na nahradenie väzby zárukou tak podľa názoru ústavného súdu sleduje legitímny cieľ a je ústavne udržateľná (III. ÚS 431/2015).

I. ÚS 372/2016 [(ne)nahradenie väzby]

Skutočnosť, že najvyšší súd nerozhodol o nahradení väzby inými zabezpečovacími prostriedkami, ešte neznamená porušenie označených práv, pretože písomný sľub, na ktorý sťažovateľ poukazuje, bol priložený k inej jeho žiadosti o prepustenie z väzby, o ktorej už bolo rozhodované a ktorá mala byť doručená ešte v predchádzajúcich štádiách trestného konania (sťažovateľ v súvislosti s tým uvádza dátum 13. december 2013).

Pozn. Išlo o väzbu podľa 380 ods. 2 Tr. por. a písomný sľub bol daný ešte v pôvodnom konaní

I. ÚS 34/04 (dôvodnosť dlhšie trvajúcej väzby)

Pri skúmaní dôvodnosti väzby, ktorá trvá už dlhšiu dobu, treba vychádzať z toho, že musí jestvovať dôvodné podozrenie, že stíhaná osoba spáchala trestný čin, okrem toho musí byť daný niektorý z väzobných dôvodov podľa § 67 ods. 1 Tr. por. (§ 71) a napokon musí byť zrejmé, že orgány činné v trestnom konaní postupujú pri trestnom stíhaní s osobitnou starostlivosťou a urýchlením.

I. ÚS 18/2016 (posudzovanie podania podľa obsahu)

Podľa názoru ústavného súdu všeobecné súdy v prejednávanej veci nereagovali správne, keď sa odmietli zaoberať s podaniami sťažovateľa, ktorý vo svojom podaní zo 4. decembra 2014 jasne uviedol: „*pán sudca, vo väzbe som už dva roky, tak by som chcel ísť na slobodu...*“, a v ďalšom podaní z 28. apríla 2015 im pripomenul, že „*v podaní zo 4. 12. 2014 som uviedol, že by som*

chcel ísť z väzby na slobodu a túto žiadosť žiadam prejednať aj v mojej neprítomnosti“, ako so žiadosťami o prepustenie z väzby na slobodu podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku.

Pokiaľ súdy tieto podania podľa § 62 ods. 1 Trestného poriadku nepovažovali za žiadosť o prepustenie z väzby v zmysle § 79 ods. 3 Trestného poriadku, mali si dať ich skutočný obsah sťažovateľom vysvetliť, resp. pri ich posudzovaní sa prikloniť k takej interpretácii obsahu, ktorý by vyznel v prospech sťažovateľa a v prospech jeho prístupu na súd a meritórneho rozhodovania o týchto žiadostiach. Taký postup všeobecných súdov bol navyše v teraz prejednáwanej veci o to nevyhnutnejší, že sťažovateľ sa vo väzbe nachádzal už dosť dlhú dobu, takže vždy po uplynutí zákonnej lehoty 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia o jeho predchádzajúcej žiadosti podľa § 79 ods.3 Trestného poriadku opätovne podával novú žiadosť.

II. ÚS 185/2016 (povinnosť rozhodnúť o žiadosti o prepustenie z väzby urýchlene)

Podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu požiadavke prednostného a urýchleného rozhodovania vo väzobných veciach v zmysle čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj čl. 5 ods. 4 dohovoru v zásade nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca niekoľko týždňov (m. m. III. ÚS 255/03, IV. ÚS 253/05, III. ÚS 345/06).

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že väzba je najzávažnejším zásahom do osobnej slobody a práv obvineného, ktorá si po celý čas trvania vyžaduje súdnu kontrolu, preto skutočnosť ako zmena v obsadení súdu sudcami či nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na urýchlené rozhodnutie obzvlášť v prípadoch, akými je väzba, ktorá môže trvať len nevyhnutný čas.

Ústavný súd v tejto súvislosti tiež konštatuje, že dôvodom na prepustenie obvineného z väzby možno považovať takú situáciu, keď sa v trestnej veci riešenej väzobne nekoná zo strany orgánov činných v trestnom konaní s osobitnou starostlivosťou a urýchlením. To znamená, že dôvodom na prepustenie z väzby sú prietahy v konaní vo veci samej. Výnimkou z tohto pravidla sú najmä tie prípady, keď priamo zo zákona vyplýva lehota, v ktorej má byť o väzbe rozhodnuté.

II. ÚS 264/2016 (povinnosť rozhodnúť o žiadosti o prepustenie z väzby urýchlene)

O väzbe musí súd rozhodnúť urýchlene („bref délai, „speedily“). Lehota začína podaním návrhu alebo žiadosti o končí vydaním konečného rozhodnutia súdu, príp. doručením tohto rozhodnutia, ak sa rozhodlo v neprítomnosti obvineného. Neexistuje nijaká pevne ustanovená lehota, v ktorej by súd musel rozhodnúť. Či sa rozhodlo urýchlene, posudzuje sa podľa všetkých okolností prípadu. Spravidla však lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú požiadavke rýchlosti v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru“ (Bezicheri c. Taliansko, Sanchez-Reisse c. Švajčiarsko, II. ÚS 432/2013, II. ÚS 193/2014, II. ÚS 80/2015).

Z hľadiska namietaného porušenia označených práv treba považovať najmä obdobie od doručenia písomného vyhotovenia uznesenia (7. decembra 2015) do predloženia spisu krajskému súdu (7. januára 2016) za neprimerane dlhé. Na tomto závere nič nemení skutočnosť, že predseda senátu okresného súdu bol práceneschopný, a tým menej to, že sa s predložením spisu čakalo na doručenie písomných dôvodov sťažnosti ďalšieho obžalovaného, a to dokonca za cenu dvoch písomných urgencií.

III. ÚS 164/2016 (povinnosť rozhodnúť o žiadosti o prepustenie z väzby urýchlene)

Pri posudzovaní neodkladnosti alebo urýchlenosti rozhodovania o zákonnosti väzby sa vychádza aj z pravidla, že keď sa na rozhodovaní o návrhoch osoby pozbavenej osobnej slobody na preskúmanie zákonnosti tohto pozbavenia zúčastnilo viac stupňov súdov, berie sa do úvahy celková dĺžka konania, to znamená od podania návrhu až do právoplatného rozhodnutia o ňom (napr. rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach Letellier v. Francúzsko, 26. 6. 1991, § 56 a Navarra v. Francúzsko, 23. 11. 1993, § 28).

Napriek tomu, že konanie na okresnom súde trvalo do predloženia súdneho spisu Krajskému súdu v Bratislave spolu 52 dní, nemožno celú túto dobu konania pričítať na vrub okresnému súdu.

Pri posudzovaní namietaného porušenia práva na urýchlené preskúmanie zákonnosti väzby ústavný súd v zhode s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. R.M.D. v. Švajčiarsko, rozsudok z 26. 9. 1997, § 42; Kolompar v. Belgicko, rozsudok z 24. 9. 1992, § 42) zohľadňuje konkrétne okolnosti prípadu, najmä postup a úkony namietaného orgánu, okolnosti

na strane sťažovateľa a iné faktory, ktorých dôsledkom boli prietahy a ktoré nemožno pripísať konajúcemu orgánu.

K dĺžke konania pred okresným súdom nepochybne prispel svojím konaním sťažovateľ, resp. jeho obhajca, ktorý si neprevzal uznesenie okresného súdu 15. apríla 2015, ale až 21. apríla 2015. K ďalšiemu predĺženiu konania prispel sťažovateľ, resp. jeho obhajca tým, že písomné dôvody sťažnosti doručil okresnému súdu síce v tretí deň v súlade s výzvou okresného súdu, avšak až o 21 h a 46 min. Vzhľadom na to, že posledný deň lehoty pripadol na piatok a prihliadnuc najmä na čas doručenia, je zrejmé, že okresnému súdu nemožno vytknúť odoslanie súdneho spisu Krajskému súdu v Bratislave 29. apríla 2015.

III. ÚS 217/2016 (povinnosť rozhodnúť o žiadosti o prepustenie z väzby urýchlene)

S ohľadom na konkrétne okolnosti tohto prípadu k porušeniu čl. 5 ods. 4 dohovoru (ale ani čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy) nedošlo, pretože právo garantované týmto ustanovením bolo sťažovateľovi zabezpečené v inom (časovo konkurenčnom) konaní o jeho ďalšej žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu (s obsahovo zhodnou argumentáciou), ako aj v konaní o predĺžení lehoty trvania väzby na základe návrhu príslušnej prokuratúry, v rámci ktorých bolo sťažovateľovi umožnené predložiť všetky jemu známe argumenty proti jeho ponechaniu vo väzbe. V rámci tohto iného konania došlo k účinnej ochrane zákonnosti väzby sťažovateľa, bola zabezpečená procesná spravodlivosť a sťažovateľovi bola daná primeraná súdna odpoveď vo vzťahu k dôvodom pozbavenia jeho osobnej slobody.

Ústavný súd sa nemôže ubrániť podozreniu, že sťažovateľ účelovo svoje základné právo na osobnú slobodu pred príslušnými (k tomu prvotne povolanými) orgánmi verejnej moci (či už orgánmi činnými v trestnom konaní, alebo súdmi) neuplatnil v jemu dostupnom rozsahu. Podanie aktuálnej sťažnosti sa preto vzhľadom na dosiaľ uvedené javí ako účelové.

I. ÚS 123/2016 (povinnosť rozhodnúť o žiadosti o prepustenie z väzby urýchlene)

Podľa názoru sťažovateľa vyplývajúceho z jeho argumentácie konanie v predmetnej veci začalo 14. decembra 2015, t. j. dorúčením podania jeho otca okresnému súdu. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že Trestný poriadok síce príbuznému v priamom rade, t. j. aj otcovi sťažovateľa priznáva viaceré oprávnenia (napr. právo zvoliť obvinenému obhajcu,

právo odoprieť výpoveď, podať v prospech neho odvolanie proti rozsudku prvostupňového súdu alebo podať s jeho výslovným písomným súhlasom v prospech neho dovolanie), avšak právo podať žiadosť o prepustenie z väzby patrí podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku výlučne obvinenému.

II. ÚS 661/2015 (Predkladanie veci nadriadenému súdu)

Právo obvineného na obhajobu ako súčasť práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru treba považovať nepochybne aj za súčasť konania o väzbe. Treba ho teda považovať za súčasť procesných práv obvineného aj podľa čl. 5 ods.4 dohovoru, resp. čl. 17 ústavy. Povinnosťou všeobecných súdov je umožniť obvinenému uplatnenie práva na obhajobu tak, aby sa zachoval jeho reálny obsah a zmysel. Inak by totiž toto právo nebolo možné považovať za reálne, ale iba za teoretické, resp. iluzórne. Výklad príslušných ustanovení dotknutých právnych predpisov musí byť preto taký, aby uplatnenie práva na obhajobu v konaní o väzbe sa obvinenému reálne umožnilo. (II. ÚS 116/2011, II. ÚS 266/2013)

Z práva na spravodlivý proces vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkazovými návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993).

Osoba vo väzbe musí mať v každom prípade možnosť predložiť súdu argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe a vyjadriť sa ku všetkým okolnostiam týkajúcim sa jej dôvodnosti a zákonnosti.“ (II. ÚS 18/2013, III. ÚS 198/05, II. ÚS 266/2013).

Z práva na spravodlivé súdne konanie a z toho vyplývajúcich práv na obhajobu a na povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami strán možno vyvodiť, že rozhodovaním krajského súdu o riadnom opravnom prostriedku sťažovateľky bez toho, aby mal krajský súd včas podané písomné odôvodnenie opravného prostriedku k dispozícii, došlo k porušeniu čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (bod 1 výroku nálezu). Na uvedenom závere nemôže nič zmeniť hypotetická úvaha krajského súdu, ktorý bez znalosti konkrétneho obsahu dôvodov sťažnosti predpokladá, že tieto boli obdobné ako tvrdenia sťažovateľky v rámci jej výsluchu pred okresným súdom.

Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že podľa jeho judikatúry (porov. II. ÚS 252/08) na súlad väzby s ustanovením čl. 5 ods. 1 dohovoru postačuje, ak bolo o jej predĺžení pred uplynutím lehoty väzby rozhodnuté (prvostupňovým) súdom alebo sudcom pre prípravné konanie. Podľa § 184 ods. 2 Trestného poriadku je totiž uznesenie v zásade vykonateľné ihneď, pokiaľ zákon výslovne nepriznáva sťažnosti odkladný účinok a ustanovenie § 83 ods. 3 Trestného poriadku nepriznáva odkladný účinok sťažnosti proti uzneseniu o predĺžení lehoty väzby.

Z judikatúry ústavného súdu tak nemožno jednoznačne vyvodiť, že by zrušenie druhostupňového uznesenia, ktorým bola zamietnutá sťažnosť proti predĺženiu lehoty väzby, malo automaticky za následok nezákonnosť doteraz vykonávanej väzby (porov. najmä II. ÚS 67/2013, II. ÚS 655/2015).

Bude úlohou krajského súdu jednak (i) posúdiť to, či na takúto situáciu možno mechanicky použiť pravidlo upravené v § 76 ods. 3 časti prvej vety za bodkočiarkou Trestného poriadku alebo či teleologickým výkladom, prípadne teleologickou redukciou uvedeného ustanovenia nemožno dospieť k jeho neaplikovateľnosti, (ii) ale aj akcentovať to, že v novej právnej situácii (t. j. že vo veci bola 12. októbra 2015 podaná obžaloba a bolo opätovne rozhodnuté o väzbe) nie je možné nezohľadniť aktuálny stav trestného konania v predmetnej trestnej veci a nezohľadniť skutočnosť, že trestné konanie vedené proti sťažovateľke medzičasom prešlo do vyššej fázy trestného konania.

Krajský súd tak pri novom rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľky proti uzneseniu okresného súdu o predĺžení lehoty väzby sťažovateľky (i) posúdi, či treba situáciu, keď pôvodné rozhodnutie nadriadeného súdu bolo vynesené v lehotách uvedených v ustanovení § 76 ods. 3 časti prvej vety za bodkočiarkou Trestného poriadku, avšak následne bolo zrušené ústavným súdom po uplynutí pôvodnej lehoty väzby, posudzovať rovnako ako prípad, keď nadriadený súd vôbec nestihol rozhodnúť v tam uvedenej lehote, a zároveň (ii) sa bude musieť vysporiadať s otázkou zachovania kontinuity trestného konania s ohľadom na medzitýmne rozhodnutia o väzbe po podaní obžaloby tak, aby vzniknutý právny stav nebolo možné označiť za stav právneho chaosu.

III. ÚS 505/2014 (zákonný sudca v konaní o sťažnosti proti uzneseniu o väzbe)

Podľa čl. II ods. 6 rozvrhu práce v prípadoch, v ktorých je daná súvislosť viacerých vecí zapísaných v rovnakom registri, rozhodne predseda kolégia, ktorý senát vybaví súvisiace veci.

Namietané porušenie práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, čl. 38 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru vidia sťažovatelia v tom, že v ich „*súvisiacich veciach*“ nebol dodržaný postup podľa čl. II ods. 6 rozvrhu práce, pretože o nich nerozhodol predsedom trestnoprávneho kolégia určený jeden senát, ale tri rôzne senáty. Súvislosť vecí podľa ich názoru vyplýva už z prípravného konania, keď vydaním (jedného) uznesenia bolo sťažovateľom (ako aj ďalším osobám) vznesené obvinenie, na základe ktorého boli následne podané návrhy na ich vzatie do väzby (bližšie pozri I. časť odôvodnenia tohto nálezu).

Najvyšší súd naopak tvrdí, že sťažovateľmi uvádzané dôvody súvislosť vecí nezakladajú, a teda v ich veciach nebol dôvod na aplikáciu citovaného článku rozvrhu práce.

Článok II ods. 6 rozvrhu práce možno chápať ako osobitné ustanovenie vo vzťahu k čl. II ods. 1, avšak zároveň je nutné konštatovať, že tento článok neobsahuje bližšiu konkretizáciu toho, v čom má spočívať „*súvislosť viacerých vecí zapísaných v rovnakom registri*“, ako podmienku, na základe ktorej „*predseda kolégia rozhodne, ktorý senát vybaví súvisiace veci*“. Preto v situácii, keď ani najvyšší súd vo svojich vyjadreniach k sťažnostiam túto súvislosť, resp. účel ustanovenia čl. II ods. 6 rozvrhu práce nezrejmlil, je nutné prisvedčiť tomu, že sťažovateľmi prezentovaná námietka má svoje logické opodstatnenie.

Ako z uvedeného vyplýva, v prípade M. B., ktorého vec bola ako prvá zapísaná do registra Tost, bola podmienka náhodného pridelenia veci pomocou aplikácie dodržaná, a teda k porušeniu jeho základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Inak to je v prípade ďalších sťažovateľov – J. K., P. H., P. M. a J. K., kde najvyšší súd nedostatočne skúmal možnú súvislosť so skôr zapísanou vecou M. B., a teda nepostupoval podľa čl. II ods. 6 rozvrhu práce, čím v konečnom dôsledku o nimi podaných opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam o väzbe rozhodol súd, resp. senáty najvyššieho súdu, ktoré neboli obsadené zákonným spôsobom.